

Måndagen den 4 Mars.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

De vid Kammarens sammanträden den 28 i nästlidne och den 2 uti innevarande månad förda protokoll upplästes och godkändes.

§ 2.

Hos de valmän, som, enligt 68 § Riksdags-ordningen, blifvit utsedde att välja Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, hade den 2 uti innevarande månad hållits nedanintagna tvänne, nu upplästa protokoll:

1:o. År 1867 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Nuvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokat-fiskalen Nils August Fröman, med 48 röster.

Till följd hvaraf nuvarande Justitie-ombudsmannen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

A. Cederström.

J. O. Geijer.
Nils Andersson.

P. Möller.
J. Andersson.

2:o. År 1867 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Expeditions-chefen Frans Fabian Huss med 28 röster,

„ Revisions-sekreteraren Carl Gustaf Strandberg „ 20 „

Till följd hvaraf Expeditions-chefen Huss blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans efterträdare utsedd.

A. Cederström.

J. O. Geijer.
Nils Andersson.

P. Möller.
J. Andersson.

Kammaren beslöt, att underrättelse om dessa val skulle meddelas Riksdagens Kansli, med anmodan att uppsätta förordnanden för de valde äfvensom förslag till underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anmälan om valen.

§ 3.

På derom framställd, begäran beviljades ledighet från riksdagsgörö-
mälen åt Herr Friherre Akerhjelm under 16 dagar från den 8 dennes.

§ 4.

Med Kammarens, efter framställning af Herr Talmannen, dertill lemnade bifall blefvo, innan föredragningen af bordlagda ärenden började, följande nu anmälda motioner företagna till behandling, nemligen:

af Herr *Henrik Hansson*, motion N:o 282, om ersättning för de särskilda rese- och traktamentskostnader motionären måst vidkännas med anledning deraf, att annan person till en början förklarats vara riksdagsombud för Ramsle och Sollefteå tingslags valkrets.

Bordlades; samt

af Herr *Ribbing*, N:o 283, om ändring i Regeringsformens 28 § 1 mom.

Hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

§ 5.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring i nu gällande lag angående äktenskapsförord, mannens målsmansrätt för hustrun och giftorätt i bo.

Med anledning af Utskottets förra hemställan, afstyrkande bifall till Herr Hiertas förslag om förändrad lydelse af 8 Kap. 1 § och 9 Kap. 1 § Giftermålsbalken, begärde nedannämnde Herrar ledamöter ordet och yttrade:

Herr Hierta: Jag anhåller till en början att, innan jag framställer mina anmärkningar mot Utskottets Utlåtande rörande min motion i detta ämne, få framlägga en kort historik öfver frågans öde under den sist förflutna tiden. I detta ämne har jag väckt motion vid två föregående riksdagar och vid den första blef frågan — jag vet ej genom hvilken hemlig outredd naturkraft — undanskjuten till slutet af Riksdagen, så att min motion då icke kom att föranleda något resultat. Vid den följande eller 1862—1863 årens riksdag blef resultatet lyckligare, så mycket lyckligare som Lag-Utskottet vid den riksdagen ansåg motionen förtjent af synnerlig uppmärksamhet. Jag hoppas icke trötta Kamraren med att uppläsa något af dåvarande Lag-Utskotts i anledning af motionen afgifna Utlåtande, deraf Herr von Gegerfelt intagit en del i sin vid detta Betänkande fogade reservation. Lag-Utskottet vid 1862 års riksdag yttrar bland annat följande: "att det ej sällan inträffade, att mannen på grund af sin målsmansrätt för hustrun tillintetgjorde alla frukterna af hennes sträfvande för deras gemensamma bästa, hvilket ej ens i afseende på den egendom hustrun i boet infört kunde enligt nu gällande lag förekommas genom äktenskapsförord, helst derigenom väl kunde bestämmas, att mannen ej skulle hafva giftorätt i den eller den egendomen men intet derutöver; och, så länge han hade förvaltningen deraf om händer, så länge hans målsmansrätt öfver egendomen, när den ej utgjordes af fast egendom, vore lika oinskränkt som öfver makarnes samfälda egendom, gjorde äktenskapsför-

ordet ej mycket gagn; att det dessutom måste anses obilligt och origtigt samt i de flesta fall för hustrun förödmjukande att hon, då hon i boet infört egendom och möjligen såsom myndig före äktenskapet fått råda deröfver, genom äktenskapet blefve beröfvad denna rättighet och komme att i fråga om äfven den minsta utgift bero af mannens godtfinnande; att det äfven någon gång kunde hända, att hon finge lida brist på det nödvändigaste, under det mannen förslösade hennes egendom; samt att detta missförhållande kunde i väsendtlig mån afhjelpas, om det genom äktenskapsförord finge bestämmas icke allenast i hvad mån giftorätt i makarnes egendom skulle för dem ega rum, utan äfven att från mannens målsmanskap undantoges den egendom, hvori han ej egde giftorätt eller någon del deraf.“

Jag kan icke föreställa mig, att i denna församling finnes någon, som icke igenkänner denna skildring såsom gripen ur lifvet, och som ej haft tillfälle bevittna dylika äktenskapliga missförhållanden och olyckor, i följd deraf att en slösande och utsväfvande eller oförständig man förstört allt hvad hustrun infört i boet. Också framlade Lag-Utskottet vid nämnda riksdag ett förslag till ändring af Giftermålsbalkens 8 Kap. 1 § och 9 Kap. 1 §, hvilket förslag jag i min motion vid denna riksdag upptagit med blott några obetydliga förändringar, dertill skälen äro i motionen anförda. Jag hemställer nu till en hvar, om det icke förefaller besynnerligt, att, sedan landet nu erhållit en Representation, som bättre än den gamla skall uttrycka det allmänna tänkesättet, detta i en så vigtig fråga som den förevarande skall under tiden från 1862 hafva ändrat sig i en sådan rigtning, att Lag-Utskottet vid denna riksdag finner samma förslag, som framlades af Utskottet vid 1862—1863 årens riksdag, nu icke böra bifallas. Denna förundran ökas, då man läser Utskottets motiv, och man känner sig frestad ifrågasätta, huruvida motiven, i följd af någon outhärdad naturkraft, icke halkat förbi större delen af Lag-Utskottets ledamöter. Utskottet säger till en början: “så anser Utskottet samma motion icke egnad att tillfredsställa allmänna tänkesättet uti vårt land i fråga om den innerliga förening och gemensamhet, som genom äktenskapet inträder i afseende på alla de angelägenheter, hvilka röra de begge makarne, och hvarur, då endast den ene kan vara den styrande, mannens målsmanskap anses framgå såsom en otvungen följd.“

Jag tager mig friheten fråga, huru vet motiveringens författare, att min motion icke är egnad att tillfredsställa allmänna opinionen. För ett motsatt antagande talar den omständigheten, att Lag-Utskottets vid 1862 och 1863 årens riksdag i ämnet framlagda, i min motion upptagna förslag bifölls af Borgare- och Bonde-Stånden, ehuru det föll i de begge andra så kallade privilegierade Stånden.

Af hvilken sväfvande natur Utskottets antagande är, att allmänna tänkesättet ej skulle vara gynnsamt stämmt för förslaget, visar sig än vidare af fortsättningen af Utskottets motivering, der det heter: “för den sålunda allmänt rådande uppfattningen af det inbördes förhållandet emellan äkta makar skulle det vara sårande att såsom regel införa rättigheten att dela förvaltningen af de gemensamma angelägenheterna i tvänne och sålunda skapa, i stället för *ett* bo, två sådana.“ Här har Utskottet gjort sig skyldigt till ett verkligt misstag, då det förutsätter såsom föreslaget af motionären hvad likväl denne aldrig har begärt antagas såsom regel.

I motionärens förslag är icke uppställt såsom regel, att förvaltningen af makars bo skall vara delad dem emellan, utan innehåller detsamma att såsom undantag från principen om mannens målsmanskap det må medgifvas hustrun rättighet att genom äktenskapsförord få från mannens målsmanskap undantaga den egendom, deri han ej eger giftorätt. Principen om mannens rätt att förvalta all egendomen kvarstår således oförändrad enligt mitt förslag. Det dermed åsyftade ändamålet vore visserligen bäst vunnet genom att helt enkelt taga bort hela den paragraf, som handlar om målsmanskapet, dertill jag väl skulle känna mig frestad, och en sådan lagförändring innebure ett stort steg framåt. Men som vi veta, gifves det tvänne sätt att åstadkomma reformer i lagstiftningen, det ena att gå gradvis till väga och i den mån ett nytt steg, som blifvit taget på reformernas bana, visat sig fruktbarande och helsosamt, gå vidare framåt, och det andra sättet att med ens yrka på hela tillämpningen af en princip, utan att bekymra sig om att ett sådant förslag faller den ena gången efter den andra, under förtröstan att den genom sin rättvisa slutligen ändock skall segra. Jag har valt det förra sättet i hopp att genom en mindre reform så småningom kunna förbereda en större, och trott mig ega grundad anledning till att mitt förslag nu skulle omfattas med välvilja af både Lag-Utskottet och Riksdagen, så mycket mer som jag anser opinionen i landet mottaglig därför och jag hört mina åsigtter i ämnet delas af flere utmärkte och erfarna jurister samt till och med har lyckan att finna dem omfattade af en och annan ledamot i det nuvarande Lag-Utskottet, hvars pluralitet ej gör afseende å reservanternes talande skäl, utan ökar det besynnerliga i sin motivering med följande strofer: "En mans oförmåga att förvalta sin och hustruns egendom torde ofta lika litet kunna på förhand antagas som den vanligen obepröfvade kvinnans skicklighet till ett sådant bestyr; hvadan lika lätt kunde inträffa att, i fall då som mest hade behöfts ett äktenskapsförord, detsamma vore försummadt, som att, der sådant med fördel kunnat umbäras, magt vore gifven en nyckfull eller herrsklysten hustru att hindra mannen från att förvalta och förkofra det gemensamma boet." Hade Utskottet — kan man fråga — något annat medel att förekomma de i motiven antydda olyckor och missförhållanden i äktenskap än hvad i min motion föreslås? Utskottet, som medgifver, att sådana olyckor kunde hafva förekommit, om äktenskapsförord varit upprättadt, motiverar sitt afstyrkande af förslaget dermed, att man ej alltid kan förebygga dylika missförhållanden. Hvilket besynnerligt räsonnement, att då det lätt skulle kunna inträffa, att, i fall när som mest hade behöfts ett äktenskapsförord, detsamma vore försummadt, derföre ej vilja tillstyrka en lag om äktenskapsförord! Vidare säger Utskottet: "Erfarenhetens vittnesbörd åter är att, ehvad förord må vara gjordt, hustrun nästan aldrig kan motstå mannens begäran att genom underskrift å hans förbindelser ikläda sig ansvarighet för desamma." Nåväl! det kan vara alltför möjligt att en hustru gör mera afseende å sin mans önskingar än å sin och deras barns ekonomiska existens, och man vet väl, att när mannen önskar och kvinnan af kärlek samtycker, så kan mycket hända, men derutinnan ligger väl ej något skäl att ej i det här ifrågavarande afseendet till fromma för andra mindre oförståndiga hustrur hafva en lag, som gör det möjligt för dem att rädda sig och barn

från ekonomiskt obestånd. Hvad motivens författare här yttrat kan med skäl hänföras till fria fantasier.

På sidan 6 i Betänkandet anföres följande: "då dessutom ett förbehåll om rätt för hustrun att förvalta enskild egendom och använda afkomsten deraf i de flesta fall vore antingen obehöfligt, eftersom hon äfven nu, om hon så önskar och mannen dertill samtycker, kan handhafva denna förvaltning, eller ock utan all verkan" etc. Ja, det är väl sannt, att, om mannen medgifver, han kan sätta sig under hustruns förmynderskap; men det är icke detta som afses med äktenskapsförord, hvilket tvärtom har till ändamål att rädda hennes egendom undan mannens slöseri.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, och med stöd af de i motionen upptagna skäl, anhåller jag att, i enlighet med Herr Lemchens reservation, frågan måtte återförvisas till Lag-Utskottet med uppdrag att utarbета och till Riksdagens pröfning framlemna förslag till ändring af 8 Kap. 1 § 9 Kap. 1 § Giftermålsbalken samt öfriga dermed sammanhängande lagrum i det syfte motionen innefattar.

Med Herr Hierta instämde flere af Kammarens ledamöter.

Herr Hedlund: Lag-Utskottet synes mig icke hafva i det nu fördragna Utlåtandet rätt uppfattat den af Herr Hierta väckta fråga, som hvar och en utan tvifvel bör erkänna vara ett af framtidens viktigaste problem. Utlåtandet står i strid mot det af samma Utskott under denna riksdag förut angifna i anledning af Herr Hessles motion om franläggande af Lagberedningens förslag till civillag. Det må tillåtas mig att erinra om den uppenbara inkonsequens, hvartill Lag-Utskottet gjort sig skyldigt vid behandling af dessa motioner. Herr Hessles motion förkastades därför, att Lagkomitéens förslag till civillag ansågs vara föråldradt. Det förefaller mig, minst sagdt, egendomligt, då man läser Utlåtandet, undertecknadt af samme man, som för 20 år sedan förklarade Lagkomitéens och Lagberedningens förslag till civillag för omogna hughskott. Jag betviflar ej, att på samma uppfattning som nu anser, att Herr Hiertas motion, som ock innebär ett litet steg till något bättre, framkommit för tidigt, skulle 20 år härefter kunna med största trygghet i verlden förklaras att förslaget, då väckt, vore föråldradt.

Den lagstiftande magten har redan afgjort frågan om qvinnans myndighet. Hon eger nu såsom enka och vid viss föreskrifven ålder såsom ogift mö rätt att sjelf förvalta sin egendom, men, besynnerligt nog, är denna rättighet, då hon träder i äktenskap, henne betagen och paralyserad. Deraf uppstå icke verkliga lifvet så stora betänkligheter, att de ej bort vara för Utskottet alldeles främmande. Jag ber att få illustrera detta med några exempel. Jag vill taga ett från arbetsklassen, der oftast olägenheterna af lagens nu gällande stadgande visa sig. En fattig qvinna i den stad, hvarifrån jag bar den äran att vara vald till representant, hade under flera års tid uppehållit sig och sina tre barn med ett anspråkslöst arbete. Hennes man, som var skraddare, hade öfvergifvit henne. Genom tråget arbete och stor sparsamhet hade denna qvinna hopskrapat ett litet bo, så att hon kunde med något understöd från fattigvården försörja sig och de sina. Mannen återkom och sålde, med den af lagen honom tillerkända rätt, stycke för stycke hvad hustrun under många år sparat

samt slösade bort alltsammans. Det var icke möjligt att förekomma detta bedröfliga förfarande.

Ett annat exempel ur medelklassen: Ett fruntimmer, som någon tid idkat handel, hade derigenom lyckats hopspara 10,000 R:dr och gifte sig med en man, som knappt inträdt i äktenskapet, förr än han förstörde hela denna förmögenhet, samt misshandlade derjemte hustrun så illa, att han blef inmanad i häkte. Man kunde icke rädda förmögenheten. Innan hustrun kunde få boskildnad, var det för sent att på denna väg förekomma mannens slöseri.

Jag vill nu öfvergå till ett exempel från de högre samhällsklasserna. Det är väl något äldre, men är i allt fall betecknande. I en af Rikets provinser fanns en qvinna, som hade en icke obetydlig förmögenhet, hon var till och med rik; men ett par dagar efter det hon trädt i äktenskap, måste makarne göra cession, och förmögenheten var förlorad. Mannen hade genom att betala alltför svåra ockerräntor, och detta möjligen derföre att han alltför högt uppskattat qvinnans förmögenhet, uppehållit sina dåliga affärer eller uppskjutit denna oundvikliga katastrof. Eger man att inför sådana faktiska förhållanden betrakta qvinnans rätt i äktenskapet på det sätt Lag-Utskottet behagat göra? Sådant förslaget blifvit uppställt, är steget verkligen litet, och jag skulle, med fästadt afseende å den fattiga samhällsklassen, vilja så till vida afvika från motionärens förslag och gent emot Lag-Utskottet uppställa den grundsatsen i lagstiftningen, att äktenskapsförord borde vara regel; ty först då komme det att rätt verka och gagna i samhället. Jag vill fördenskull icke hafva sagt, att man och qvinna böra i äktenskapet dela förmögenheten; ty i de flesta fall är och måste mannen vara den, som utöfvar målsmansrätten; men jag anser, att man bör i lagstiftningen uttrycka den principen, att mannen icke må kunna emot hustruns vilja och vetskap förstöra hennes rätt i boet. En mellan man och hustru delad förvaltning af boet kan understundom leda till verklig lycka. Jag känner ett sådant exempel i fråga om två lyckliga makar i en af städerna ej långt från Stockholm. Mannen är en stor fabrikant och har sjelf för mig omtalat, hurusom han någon gång lånat penningar af sin hustru, som fortsätter att drifva den handel, hvilken hon före äktenskapet öppnat.

Jag har blott velat nämna detta, för att tillbakavisa Utskottets uppgift, att motionen icke är egnad att tillfredsställa allmänna tänkesättet uti vårt land i fråga om den innerliga förening och gemensamhet, som genom äktenskapet emellan makar inträder.

Med fullt skäl kan man påstå, att om någon har förmåga att spara, är det i sanning qvinnan. Sällan hör man omtalas, att qvinnan varit den, som i äktenskap förstört boet. Skulle hon göra sig dertill skyldig, så är det "bodrägt", och man vet hvad det ordet innebär. Mannen kan deremot förskingra boet efter sitt välbehag.

Jag tillstår, att jag anser Herr Hiertas motion innebära ett alltför litet steg framåt; men jag hoppas, att, sedan densamma blifvit till riktigheten i lagstiftningen erkänd, kraftiga åtgärder snart nog skola vidtagas, hvarigenom man kan förekomma äktenskap på spekulaton.

Jag yrkar återremiss, för att Utskottet må, på sätt Herr Lemchen i reservationen föreslagit, utarbета och till Riksdagens pröfning framlemna

förslag till ändring af 8 Kap. 1 § och 9 Kap. 1 § Giftermålsbalken samt öfriga dermed sammanhängande lagrum i det syfte, Herr Hiertas motion omfattar.

Herr Orre: På samma gång jag uttrycker min förundran öfver de skäl, som Lag-Utskottet anfört för att motivera sitt fattade beslut att afslå Herr Hiertas ifrågavarande välbetänkta, af Lag-Utskottet redan vid 1862—1863 årens riksdag tillstyrkta motion, såsom till exempel då Utskottet anför, att, i fall motionen bifölles, större magt skulle gifvas en nyckfull eller herrsklysten hustru att hindra mannen från att förvalta och förkofra det gemensamma boet, anser jag det vara en pligt att tillkännagifva, det jag för min del icke delar den af Utskottet antagna allmänna uppfattningen, hvilken endast torde råda hos sådane män, hvilka ingått eller ännu ingå i äktenskap, för att åtkomma och så snart ske kan förstöra en på så sätt åtkommen förmögenhet eller att dermed gälda äldre skulder. — Förslaget i fråga afser ju icke att i allmänhet lägga hinder i vägen för mannens målsmanskap öfver hustrun — endast att på förhand, der så prövas nödigt, söka förekomma, att mannen icke jemväl ruinerar hvad hustrun medfört i boet. Då aftal derom upprättas före äktenskapet, så är ju mannen icke derom i okunnighet, och han eger sålunda att deretter sig rätta. Huru ofta deremot känner hustrun så beskaffenheten som beloppet af de skulder, som mannen före vigseln eger? På samma gång man torde böra medgifva, att nyckfullhet och herrsklystnad mera sällan förekommer hos qvinnan än lättsinne och slösaktighet m. m. hos mannen, och hvaraf, efter hvad dagliga erfarenheten ådagalägger, ekonomiskt obestånd uppkommer, och vanligen i följd deraf oenighet emellan makarne i sammanhang med oförmåga att barnen uppfostra, torde det likaledes med sanningen få anses öfverensstämmande, att hustrun, åtminstone i landsorterna, i högst sällsynta fall orsakar makarnes ekonomiska obestånd. — Tvärtom är det just hustrun, som, der mannen är en slarf, (och derpå äro exemplen riktaliga) med sin husliga omtanke och idoghet håller, som man säger, huset på fötterna, och ådagalägger härvid, med få undantag, en sådan outtröttlighet och ett sådant tålmod, att dessa egenskaper åtminstone äro värda ett välvilligt erkännande. Männe tiden derföre icke är inne, att göra mera än att blott erkänna sanningen deraf. — Eller skulle hustrun fortfarande blott vara mannens viljelösa bihang. Om det är en sanning, att mannen i allmänhet mera orsakar makarnes ekonomiska obestånd än hustrun, och jag vågar påstå, att så är förhållandet, så skulle det ju innefatta en välgerning, om den af henne i boet införda förmögenhet kunde betryggas och finnas i framtiden för makarne och deras barn tillgänglig till förekommande af fattigdom och allt annat elände; och sannerligen det skulle föranleda någon våda, om i slikt fall mannen kände den nyttiga lexan, att hustrun vore den som upprätthölle huset och familjen, då han sjelf åsidosatt sina åligganden derutinnan — hustrun skulle i dylikt fall icke öfvergifva sin man och högst sällan yfvas öfver sin iråkade öfverlägsenhet, då deremot ofta förefaller att mannen handlar i motsatt rigtning. Om mannens före äktenskapet åsamkade skulder icke skulle komma att godtgöras med hustruns i boet införda förmögenhet, så ligger uppenbarligen mindre orättvisa deri, än att hustruns och barnens tillgångar skola

användas till godtgörande af gäld, i hvilken hustrun ingen del haft, på samma gång hon och barnen bringas i elände. — På dessa skäl och under återopande vidare af hvad Herrar Lemchen, von Gegerfelt, Möller och Bovin i sina reservationer anfört, yrkar jag värdsamt ogillande af Lag-Utskottets föreliggande Memorial, samt att frågan visas åter till Utskottet för bearbetning i öfverensstämmelse med Herr Hiertas förslag.

Herr Ribbing: Då jag har den äran vara medlem af Lag-Utskottet och jag deltagit i majoritetens nu föreliggande beslut, anhåller jag att i korthet få angifva den ställning, de skäl, som bestämt mig att instämma i afstyrkande af bifall till det af Herr Hierta afgifna förslag, i och med det jag visar i hvad ställning detta förslag befinner sig dels till äktenskapet i och för sig, och dels till de med detsamma afsedda följder, eller noggrannare uttryckt, till frågan om sättet och medlen att undvika och förebygga de olyckliga följder, som genom mannens bristande omtänksamhet eller hans lättsinne kunna i äktenskapet uppkomma. Innan jag härtill öfvergår, önskar jag dock att, sanningen till heder, förklara det jag gifver den ärade motionären fullkomligt rätt i en punkt af hans anförande, den hvori han påpekar vanskligheten och vådan af att grunda sin argumentation på föregifven kännedom om hvad andra eller, som man uttrycker sig, allmänheten i den eller den frågan tycker eller tänker, hvilket onekligen är ganska svårt att veta.

Om nu, i allmänhet taladt, äktenskapets ändamål kan sägas vara makarnes förening till inbördes förädling och ömsesidig hjälp, så frågas: huru ifrågakomna förslag skulle komma att i berörda afseenden verka; — och jag ber särskildt få lägga märke vid att frågan gäller *detta* förslag och intet annat.

Hvad först makarnes enhet angår, synes det med skäl kunna befaras, att genom äktenskapsförord af beskaffenhet, som förslaget innehåller, ett frö till misstroende och oenighet makarne emellan redan före äktenskapets början vore uti detsamma nedlagdt, ett frö som icke, såsom nu i lag tillättna äktenskapsförord, vore gjordt en gång för alla, och, ehuru obehagligt när det skedde, möjligen mer eller mindre kunde träda i bakgrunden under äktenskapet, utan som dagligen och stundligen skulle göra sig påmindt, derigenom att hustrun på egen hand och i stället för andra, till husets bästa väntade och påräknade yttringar af verksamhet vore sysselsatt med att sköta sina affärer, eller ock, ännu värre för enigheten, lät en tredje person träda fram och inblanda sig i deras ekonomiska arrangemang emot mannens, kanske äfven emot hustrums vilja.

Hvad dernäst angår den inbördes förädling, som med äktenskapet äsyftas, torde den förnämligast vinnas genom den gemensamhet i stöifvanden och arbete, beslut och handling i så väl svårt som lätt, i onda som i goda tider, hvilken är egendomlig för det äktenskapliga samlifvet, och som yttrar sin välgörande verkan företrädesvis uti bortrödjandet af den egenvilja, den egoism, som utgör människokarakterens djupaste lyte. Men vill man uppnå detta mål, makarnes utbildning i enighet, förtroende och sjelfuppoffring, så måste man ock vilja medlet, den materiela så väl som den andliga gemensamheten; och om man tager bort den förra eller dess

föremål, de ekonomiska omsorgerna från makarnes samlif, synes det mig, som om man dermed ock reducerat äktenskapets förädlande inflytande till ungefär detsamma, som utöfvas af hvarje annat bildande umgänge menniskor emellan.

Äktenskapets andra hufvudsakliga uppgift, den ömsesidiga hjälp i att draga lifvets tunga, som makar böra lemna hvarandra, tror jag ej heller komma att på den föreslagna vägen befordras. Jag vill ej neka, att inom den rika eller förmögna världen enhvar af makarne kan hafva sina skiljda omsorger, liksom sin enskilda ekonomi, utan att äktenskapet deraf synnerligen lider i ekonomiskt hänseende eller dess bestånd äfventyras. Om i ett sådant äktenskap mannen skulle komma och begära, att hustrun toge vård om barnens uppfostran eller om hushållet eller slikt, så skulle hon kunna hänvisa honom till guvernanten, informatorn, hushållerskan eller inspektoren. Men till lycka för äktenskapets och familjens institution, är den stora pluraliteten af äktenskap ej kapabel att bära en sådan dubbel förvaltning med den tidsförlust och de kostnader, som deraf härflyta. Pluraliteten af familjer har icke råd att låta de husliga göromålen förrättas af tredje person, under det hustrun t. ex. vistas å en affärsresa, håller konferenser med den tredje personen eller dylikt. Mig synes därför, att de medel den ärade motionären föreslagit till mildrande af olyckan i misslyckade äktenskap, hafva det emot sig, att de sätta i fara *lyckan* i andra eljest lyckliga äktenskap.

Häremot sätter man nu emellertid de talrika exemplen på äktenskap, der mannens dåliga eller lattsinniga karakter bragt hushållet i fattigdom och elände. Jag är långt ifrån att neka tillvaron af sådana äktenskap eller det djupt beklagansvärda i nyssnämnda förhållanden. Men först och främst måste jag fråga: Kan det vara rätt och lämpligt att, såsom jag nyss yttrade, äfventyra lyckan i ett endrägtigt hem, för att möjligen lindra olyckan i ett misslyckadt äktenskap? Och — om man anser att ett sådant förfarande är rätt och visligt eller förbiser vigten af invändningen — är det medel motionären föreslår, om man blott ser derpå, sådant att ändamålet med någon sannolikhet ernås? Jag vågar sätta detta i fråga. Jag lemna derhän, huruvida Lag-Utskottet eger grundlagsenlig rätt att utom motionärens förslag föreslå ändring jemväl i 11 kapitlet 3 § Giftermålsbalken rörande det ansvar, hvori hustruns egendom häftar för skuld, som åsamkats under äktenskapet. Hvar och en inser, att utan en sådan ändring motionens syftemål skulle vara väsendtligen förfeladt. Att nu Utskottet har rättighet och pligt att med anledning af inkomna motioner utarbета lagförslag, bestrider jag icke, men att utöfver dess uttryckligen utstakade gränser utvidga en motion, då utvidgningen icke står i alldeles omedelbart följdförhållande till motionen, torde icke lika obestriddligen ligga inom Utskottets befogenhet. För min del tror jag icke Utskott till dylika tillägg ega rätt eller pligt, hvarigenom motionen blir en *annan* än den afgifna. Dock antaget, att detta hinder vore häfdt, och att man förändrade jemväl berörda lagrum, så att genom äktenskapsförordet mannens och hustruns egendom och dess förvaltning kunde fullständigt åtskiljas; så tviflar jag för min del det oakadt, att motionärens välmående afsigter derigenom skulle blifva förverkligade. När skulle nemligen äktenskapsförordet ingås? Naturligtvis före äktenskapet. Men

jag hemställer om det i de flesta fall kan antagas, att mannens oförstånd, slöseri eller hängifvenhet till någon last då ännu är för vederbörande så bekant, att detta särskilda försigtighetsmått påkallas. Och eger man icke några sådana farhågor, synes det ej vara skäl att stifta ett förord, så vida nemligen förordet ej är den allmänna regeln, utan ett undantag, att användas, der man *så vill* och anser behöfligt. Är det åter så, att målsmannen eller den blifvande hustrun eger anledning att misstänka mannen för lättsinne och slösaktighet, då är förordet visserligen på sin plats; men jag går så långt, att jag i thy fall anser det aldrig bäst att intet äktenskap blir af. Ty om mannen presumeras icke ega den tillgifvenhet och kärlek för sin blifvande hustru, att han vill och skall för hennes skull uppoffra sina skötesynder; om den blifvande hustrun å sin sida har så litet förtroende för mannen, att hon anser nödigt att genom särskildt aftal betrygga sig emot honom, då kan hon så gerna låta bli att gifta sig med honom.

Om emellertid giftermål under sådana förhållanden blifvit ingånget och genom ändring i 11 Kap. 3 § Giftermålsbalken fullständig skilnad i egendomsförvaltningen vore ävägabragt, huru skulle saken då gestalta sig? Antag att mannen, bragt till det yttersta, kommer till sin hustru och säger: "För Guds skull hjälp mig. Jag är olycklig, ruinerad, vanbedrad, om du ej kommer emellan." Finnes det då någon kärlek, något förtroende kvar emellan makarne, så rådes jag, att hustrun ej skall begagna sig af den fördel, hon genom äktenskapsförordet vunnit, utan skriva under hvad slags förbindelse som lägges för henne. Vinsten af förordet skall sålunda annulleras. Är det åter derhän gånget, att hustrun afspisar en sådan bön med ett "sköt dig sjelf", då är det tid att upplösa ett sådant äktenskap, ej blott att skilja de ekonomiska band, som ännu kunna finnas kvar. Äktenskapet har då upphört att vara en förbindelse i andlig mening. Det återstår deraf blott natursidan, visserligen legaliserad, men ej förbättrande, ej förädlade, utan hela äktenskapets fortvaro är då rent af osedlig.

Jag är ej den, som — fastän jag nödgas motsätta mig förevarande motion, ehuru välmenande till sitt syfte den må vara — är blind för de olyckor, hvilka mannens slöseri eller lastbarhet kunna hoga öfver ett äktenskap; men min bestämda öfvertygelse är, att botemedlet häremot måste sökas på en annan väg, icke på ett sätt, som sätter äktenskapet i fara genom att deri inlägga elementer till söndring och misstroende, icke genom medel, som om de vidtagas gagna till intet, eller åtminstone föga utträtta. Kort sagdt, hjälpen måste sökas i bestämmelserna om mannens sätande under förmynderskap och om boskilnad, i förändrande och skärpande af dessa lagar om sådant behöfs.

Slutligen måste jag bekänna, att jag heldre vill gå in på Herr Hedlunds åsigt, att äktenskapsförordet bör vara obligatoriskt, än på motionärens förslag. Genom ett lagstadgande i förra syftet, blefve åtminstone det uttryck af misstroende, som äktenskapsförordet nu innebär, undanröjdt. Derom är emellertid ej motioneradt; och det tillkommer mig derföre icke att vidare uttala mig deröfver.

På anförda skäl yrkar jag bifall till Lag-Utskottets Utlåtande, med anhållan, hos denna församling i allmänhet och den ärade motio-

nären i synnerhet, att mitt motstånd emot förslaget ej måtte anses härflyta af dålig vilja utan af ren öfvertygelse.

Herr Ahlgren: Då på föredragningslistan ännu en mängd ärenden återstå oafgjorda, så att Kammararens sammanträde torde draga ut in på natten, vill jag fatta mig kort. En aktad författare har om den Svenska qvinnan och hennes rättigheter i fordna dagar sig uttryckt: "Den Svenska qvinnan kunde ingenting ärfva, ingenting förvärfva och ingenting ega". Genom sednare tidens humanare lagstiftning har rättigheten att ärfva och förvärfva blifvit henne tillerkänd; men samma lagstiftning förvägrar henne, så vidt hon i äktenskap ingått, fortfarande rätten att ega och behålla. En på slöseri och andra olater begifven man kan nemligen nu — utan hinder i den positiva rätten — förstöra allt hvad hustrun ärfv eller sjelf hopsparat. Det skulle tyckas, att för den rättelse eller möjlighet till rättelse härutinnan, som motionären föreslår, tiden vore inne. Visserligen har en och annan betänklighet blifvit af Lag-Utskottet anförd, såsom bland annat, att det ej skulle tillkomma Utskottet att i hela dess vidd upptaga frågan, enär derigenom föranleddes ändring i åtskilliga lagbestämmelser, hvilka ej i motionen vidröras. För min del tror jag det vara Lag-Utskottets skyldighet att undersöka, hvilka lagrum, som, till följd af motionen, kunna påkalla förändrad redaktion samt att utarbete sådan, till ledning för Riksdagen. Under återropande af hvad Herr Lemchen i afseende härå i sin reservation anför, yrkar jag återremiss, med uppdrag för Utskottet att utarbete och för Riksdagen föreslå ändring i 8 och 9 kapitlen Giftermålsbalken samt öfriga dermed sammanhängande lagrum, i det syfte Herr Hiertas motion omfattar.

Herr Anders Ericsson: För min del anser jag, att hustruns ställning i äktenskapet närmast är att förlikna vid en myndlings, och att hon derföre bör åtnjuta samma skydd som en omyndig. Då hon ej eger rätt att sjelf vårda sina medel, bör åtminstone lagen vara så uppställd, att den lemna henne full säkerhet för hvad hon i boet infört. Vi hafva här hört flera exempel — och många ytterligare skulle kunna uppvisas — derpå, att mannen förstört boets egendom och bringat hustru och barn i fattigdom, utan att hustrun i minsta mån dertill varit vållande. Med sådana exempel för ögonen, kan man ej vara tveksam vid bedömandet af denna fråga, helst som, efter hvad jag tror, mannen sjelf ofta nog skulle vara rätt belåten, att några tillgångar undandrogenes den ruin han förvällat. Dessutom vunnas derigenom alltid den fördel, att mannen icke åtnjöte större kredit, än hvad han sjelf egde och dertill genom sin egen duglighet och redbarhet kunde förskaffa sig, och att ej de, som lemnade honom försträckningar, kunde spekulera på hvad han genom gifte möjligen skaffat eller kunde skaffa sig.

Jag hade derföre helst sett, om en radikal förändring af allmänna lagen i berörda syfte kunde ega rum, så att hustruns egendom aldrig finge tillgripas för betäckande af mannens gäld; hvarigenom ock det obehagliga uti äktenskapsförord kunde undvikas. Men då motion härom ej blifvit väckt, instämmer jag i Herrar Hiertas och Hedlunds anföranden. Jag vill

vill blott tillägga, att då Lag-Utskottet sjelf upplyst, att 11 Kap. 3 § Giftermålsbalken bör förändras, derest motionens syfte skall anses vunnet, Utskottet ock är pligtigt att utarbete en sådan ändring såväl af nämnda lagrum som af öfriga, hvilkas nuvarande lydelse kan vara till hinder för syftemålets uppnående; och anhåller jag för detta ändamål om proposition på återremiss till Utskottet.

Herr Lithner: Jag börjar med att tillkännagifva, att jag instämmer med Herr Hierta i hans kritik af Lag-Utskottets motivering, och jag är nästan färdig att gå ännu längre än han, ty Utskottets motiv se verkligen ut såsom de skäl man brukar anförä, då man icke vill en sak, men ej kan anförä giltiga skäl för sin mening. Lag-Utskottet har vädjat till allmänna opinionen, men den som lefver bland massorna af folket och ser de hjertslitande saker, den nuvarande ordningen framkallar, kan ej annat än med glädje helsa ett lagbud, som är egnadt att motverka de äktenskapliga missförhållandena. I allmänhet torde, tvärtemot Utskottets räsönement synes vidare utgå från ett underskattande af kvinnans sedliga och intellektuella värde. Lag-Utskottet har framkastat möjligheten af en nyckfull och herrsklysten kvinna, men hvarföre har icke Utskottet likaväl insett möjligheten af en supig, slösaktig och hård man? Hvarföre har icke Utskottet, då det velat skildra husliga scener, lika gerna kunnat framhålla en god kvinna, som, när hon ser mannens oförmåga att sörja om sitt hus, med den mjukhet och kärleksfullhet, som är kvinnan egen, tager boet om hand och sköter det till makarnes gemensamma gagn?

Den ärade talare, som här försvarat Lag-Utskottet, fruktade att genom ett paktum af nu ifrågakämd beskaffenhet, man skulle utsä ett frö till misstroende vida värre än genom det äktenskapsförord, som nu är i lag tillåtet, och han gick till och med så långt, att han i sednare fallet ansåg misstroendet vara af en öfvergående natur, under det att i förra fallet detsamma dagligen och stundligen skulle framkallas till nytt lif. För min del kan jag ej se, hvarföre ett äktenskapsförord enligt den ifrågasatta lagen skulle väcka större misstroende, än som af samma åtgärd nu framkallas.

Vidare har samme talare sagt, att derest den föreslagna förändringen blefve lag, den gemensamhet i sträfvanden, som karakteriserar äktenskapet, skulle motarbetas och af äktenskapet ingenting annat återstå, än det som tillhör hvarje bildadt umgänge menniskor emellan. Detta är dock att förbise det innerliga samband i sträfvanden, i lif och i allt, som utmärker äktenskapet och alltid måste, der äktenskapet fortgår enligt sin natur, förefinnas, utan hinder af lagstadganden, som afse att för kvinnan och barnen bereda möjlighet att, när mannen är oduglig till boets förvaltning, åt dem berga någon del deraf. Man har frågat: är det skäl att störa lyckan i de många lyckliga äktenskapen för att bereda en fördel åt en och annan olycklig make? Jag frågar deremot, om lyckan i de äktenskap, som ingås och fortsätts på den grundval, som verkligen betryggas äktenskaplig lycka, skulle genom ett dylikt stadgande störas? Tror

man, att den verkliga kärleken skulle begagna ett sådant trätöfrö? Nej, i sådant fall skulle äktenskapet icke vara lyckligt. Men i sanning lyckligt vore, om man kunde mildra qvinnans lidanden i de icke få olyckliga äktenskap som finnas till, och i hvilken en räddning af åtminstone någon del af boet för qvinnans och barnens räkning oftast icke är möjlig genom brist på lämpligt lagstadgande.

Man frågar: när skall vidare ett äktenskapsförord upprättas? Skall det ske före äktenskapet, det vill säga innan man i allmänhet vet mannens lämplighet att förvalta boet. Detta kan visserligen vid första påseendet synas vara olämpligt, men om vi taga i betraktande omständigheterna, skola vi finna, att äfven om den unga qvinnan kan vara blind för åtskilliga förhållanden, hennes giftoman eller målsman oftast kan upptäcka dessa, och då är det hans rätt att värja qvinnans egendom.

Det är sannt hvad en talare anmärkt, att man helst bör söka botemedlet härför på ett annat sätt; och jag förmodar, att den ärade talaren med dessa botemedel åsyftade icke blott boskilnad eller mannens sättande under förmynderskap, åtgärder som i allmänhet komma för sent och medföra långt bittrare följder än äktenskapsförord. Nej, den ärade talaren önskar säkerligen i likhet med mig att, genom en mera sedlig uppfostran och en klarare insigt om äktenskapets höga betydelse, de olyckliga äktenskapen skulle minskas. Men då vi lefvat så länge och sett att, oakadt allt hvad som göres för upplysning och bildning, så många olyckliga äktenskap dock i verkligheten finnas, hemställer jag om det icke är skäl att lagstiftningen tager saken om hand, då den verkligen är af så ömmande beskaffenhet. Det är i mensklighetens namn som jag derföre yrkar den ifrågasatta förändringen; men då ett bifall till motionen sådan den är skulle förorsaka kollision med andra lagparagrafer, är jag böjd att instämma med Herr Lemchen uti det i hans reservation framställda yrkande om återremiss.

Häruti instämde Herr *Dofsen*.

Herr Hörnfeldt: Jag instämmer med flere föregående talare deruti, att såväl qvinnan som mannen bör ega att disponera hvar sin egendom, men jag tror icke att något vinnes på det sätt, som motionären föreslagit. Enligt motionärens förslag skall nemligen äktenskapsförord upprättas före vigseln och derest sådant icke skett är ingenting vunnet, utan mannens målsmannskap kvarstår i samma utsträckning som hittills. Ett sådant stadgande som det föreslagna kommer äfven utan tvifvel att framkalla misstroende makarne emellan. Hvem skulle icke, om på bröllopsdagen eller några dagar förut ett äktenskapsförord franlades till mannens underskrift, uppfatta detta såsom ett misstroende af svärfadren eller qvinnans målsman; och äfven om mången icke skulle vara nog sjellständig att vägra sin underskrift, skulle han dock snart känna sig missbelåten med att hafva blifvit tvungen dertill, och denna missbelåtenhet skulle uppenbara sig i ovilja mot hustrun, och hvad hade man väl i sådant fall vunnit? Om förslaget vore sådant som flere talare ifrågasatt, att äktenskapsförord skulle vara oivillkorligen i lagen anbefaldt, skulle äfven jag vilja gå in derpå. Men sådant det nu är tror jag Lag-Utskottet haft goda skäl att afstyrka det.

Herr Nils Larson: Jag medger gerna vanskligheten af att genom lagstadganden reglera sådana förhållanden som nu afses, och svårigheten att utfinna föreskrifter, som i alla afseenden kunna vara välsignelsebringande och lyckosamma. Jag finner det till och med ganska naturligt, att meningarne i denna sak äro delade, och vill till och med gå så långt, att jag icke anser det så underligt, som det eljest kan synas, att Lag-Utskottet i en fråga som denna vid en riksdag afstyrker ett förslag, som vid en föregående blifvit af Utskottet tillstyrkt. För min del kan jag likväl ej annat än instämma i syftningen af Herr Hiertas motion, och tror Lag-Utskottet vara i grunden af samma tanke. Åtminstone synes det så af följande ord i Utskottets Betänkande: "Visserligen kan det icke jäfvas, att en högre regel bjuder lagstiftaren att söka förekomma, det mannen, då han är ovärdig att utöfva den rättighet i allmänhet honom erkännes att råda öfver jemväl hustruns i boet införda förmögenhet, må kunna lätt-sinnigt och utan gagn alldeles förslösa denna; likasom det bör medgifvas, att boskildnadslagen icke visat sig tillräckligt verksam i sådant syfte. Men om det stadgande man vill sätta i stället för de förut gällande skall vara antagligt, måste det antingen enligt inre nödvändighet eller med stöd af mera allmänt vunnen erfarenhet kunna visas vara verksamt emot de olägenheter man vill afhjelpa, något som Utskottet icke anser inträffa med det förevarande förslaget." Här af synes det såsom om Lag-Utskottet önskat en ändring uti den ifrågasatta syftningen, men den omständigheten, att de af motionären föreslagna lagbestämmelser eller lagförändringar ej varit tillräckliga för ändamålet vinnande i sin helhet, har verkat att Utskottet afstyrkt hela förslaget. Utskottet har sagt och, såsom mig synes, med fullt skäl, att Herr Hiertas förslag skulle högst ofullständigt leda till det åsyftade målet, så länge 11 Kap. 3 § Giftermålsbalken kvarstode oförändrad. Men Lag-Utskottet har undandragit sig att föreslå den behöriga förändringen af nämnda §, under förebärande att Utskottet dertill saknade grundlagsenlig rätt. Nu kan man visserligen säga, att en förändring af 11 Kap. 3 § Giftermålsbalken ej är en ovilkorlig och nödvändig följd af de utaf motionären föreslagna lagförändringar, och sålunda skulle man vid hastigt påseende kunna finna Lag-Utskottets resonement riktigt. Men för att rätt atgöra denna sak fordras, att man ser på sakinnehållet i motionen och ej blott på dess form. Gör man det, kan man ej ännu än finna, att motionen afser sådana lagförändringars vidtagande, att hustruns rätt att sjelf kunna disponera någon del af boet kunde blifva bättre tryggad än genom nu gällande lag, och således det lagens stadgande, som i visst fall förbehåller åt hvardera maken hvad den egt före äktenskapet, kunde blifva någonting annat än en tom bokstaf. Hade nu motionären icke framställt någon lagredaktion, utan endast i allmänhet framställt yrkande om en lagförändring i den mening jag uppfattat motionen, då hade Utskottet varit skyldigt att ingå i pröfning af alla de paragrafer, hvori en ändring varit nödvändig för att få fram sådana bestämmelser, som ledt till det åsyftade målet. Har jag rätt deri, så är det också gifvet, att den omständigheten, att motionären framlagt förslag till redaktion af vissa paragrafer, ej bort utgöra hinder för Utskottet att ingå i pröfning jemväl af 11 Kap. 3 § Giftermålsbalken. Det måste nemligen här vid lag vara icke motionens form utan dess innehåll, som är bestämmande.

Fördenskull och då jag tillkännagifvit, att jag önskar en förändring uti det af motionären angifna syfte, anhåller jag, att denna punkt måtte varda till Utskottet återremitterad.

Herr Siljeström: Ingen fråga bör kunna ligga oss närmare om hjertat än denna, ty hvad är oss väl kärare än våra hustrur och döttrar? Då emellertid diskussionen redan varat nog länge, skulle jag icke hafva upptagit Kammarens tid, såvida jag icke ansett nödigt att till besvarande upptaga ett par här framställda anmärkningar. På förhand vill jag gifva till känna, att jag ansluter mig till motionären och de talare, som här förfäktat hans motion, och beklagar endast, att man ej i en humanitetsfråga af sådan beskaffenhet som denna kan erhålla hel rättvisa, utan måste nöja sig med half. Öppet bekänner jag, att jag skulle tveka att biträda motionärens förslag, såvida det i någon mån stridde mot de högre principerna för äktenskapet. Ty jag hyser så stor aktning för äktenskapets helgd och värde såsom en institution i samhället, att jag nästan vore färdig att i afseende på det motivet uppoffra sjelfva rättvisan, såvida den stridde mot äktenskapets högre idé eller motverkade dess utveckling; men långt ifrån att så är, tror jag, att man endast genom att befämja rättvisan äfven i detta hänseende kan undanröjda de hinder, som motverka det sanna äktenskapliga lifvet, och sålunda beförda dettas utveckling.

Man har sagt, att äktenskapsförord skulle framkalla misstroende, men jag kan ej för min del förstå detta. Om förord skulle göras, behöfver det ju icke vara rigtigt mot mannens *karakter*, utan helt enkelt emot hans lycka, och torde i sådant fall vara fullt berättigadt. Man bör komma ihåg att äktenskapet utgör en förening af två särskilda förhållanden, nemligen dels de ekonomiska och dels de rent äktenskapliga med det högre syfte, jag nyss antydt. Ej kan det vara förkastligt att ordna de ekonomiska förhållandena så, att de ej, såsom alltför ofta blir följden af bristande omtanke och förutseende i detta fall, utgöra hinder för de rent äktenskapliga att utveckla sig enligt deras bestämmelse.

Man har äfven frågat hvad som genom en sådan förändring som den ifrågasatta skulle vinnas. Jag finner, att ur ekonomisk synpunkt ganska mycket vore vunnit, ty hustruns egendom komme att blifva, så att säga, en reservfond för familje-bolaget, och då man i de flesta andra bolag anser det nyttigt och godt att ega en sådan fond, tror jag det skulle vara ganska önskligt, om hustruns egendom skulle såsom sådan behållas. Med ett dylikt arrangement skulle säkerligen båda parterne i de aldrafesta fall bäst blifva belätne. Man har äfven talat om egoismen såsom den ledande principen i motionärens förslag, men jag frågar, om syftmålet med detta förslag endast är att afpruta något litet på mannens egoism, som hittills så ofta gjort sig alltför uteslutande gällande på bekostnad af hustruns rätt och bådass gemensamma fördel. Äfven förefaller det mig högst orimligt, såsom man här sökt göra troligt, att en sådan förändring skulle alstra ovilja makarne emellan. Jag inser ej, huru förändringen, som endast afser det rent ekonomiska förhållandet och således angår sjelfva hushållningen, skulle kunna störande inverka på det äktenskapliga lifvets sällhet och lycka, som i sjelfva verket bör finnas inom ett helt annat område.

På dessa grunder och på de af andra talare förut utvecklade skäl instämmer jag med motionären och yrkar återremiss.

Herr Hessle: De föregående talarne hafva från en viss synpunkt utvecklats frågan. Jag ämnar nu betrakta den från en annan sida, nemligen i hvad den angår tredje mans rätt eller möjligheten för honom att ur makarnes bo utfå en fordran. Detta är en sak, som äfven förtjenar tagas i betraktande. Då förslaget föreskrifver så liten publicitet af det ingångna kontraktet, att det endast behöfver intecknas vid domstolen i den ort, der makarne bo, innebär detta, efter mitt förmenande, mycken våda för tredje man. Det kan hända att makarne under en längre tid varit gifta, innan mannens affärsställning genom olyckliga spekulationer blir rubbad, eller att de flytta till en annan ort, der man är alldeles okunnig om, att något äktenskapsförord dem emellan blifvit uppgjort. Under sådana förhållanden kan det lätt inträffa, att då mannen för gäld ansättes, hustrun uttager sin lott ur boet och det blir den godtrogne och okunnige borgenären, som kommer till korta. Om man icke såsom allmän regel stadgar, att makarnes anparter i boet skola vara skiljda, så har man alltid att befara en viss osäkerhet i affärsförhållandena. Man bör lägga en synnerlig vikt derpå, att publiciteten blir så stor som möjligt och att s. k. grundböcker införas, deraf hvar man kan se, huru egendomsförhållandena äro makarne emellan ordnade.

För min del har jag ej något emot, att frågan återremitteras till Lag-Utskottet; jag önskar endast, att äfven detta mitt yttrande får åtfölja remissen, på det Utskottet måtte egna någon uppmärksamhet åt de omständigheter, som deri blifvit framhållna.

Herr Peter Andersson: För min del kan jag icke instämma i det skarpa klander, som åtskillige talare här uttryckt emot Utskottets motivering, utan anser jag deremot, att Utskottet på ganska giltiga skäl och efter en grundlig pröfning af frågan kommit till det resultat, som i Utlåtandet angifves. Jag finner mig derföre föranlåten att, såväl på Utskottets egna som de skäl, Herr Ribbing i sitt sakrika yttrande anförde, yrka bifall till Utskottets hemställan. Jag anser till och med att man, enligt nu gällande lag, ganska väl kan foga sådana anstalter, att hustruns rätt varder betryggad, och anser det icke rätt eller särdeles lyckligt att en tredje person inblandas i makarnes gemensamma förhållanden eller deltagar i förvaltningen af deras bo.

Herr Dahm: Man har här talat om tredje mans rätt och likasom velat låta påskina, att den skulle vara heligare än hustruns. En sådan åsigt kan jag dock icke biträda och förklarar, att jag, så väl på de grunder Herr Hierta sjelf anført som de sednaste Riksdagens Lag-Utskott åberopar uti då afgifvet Betänkande rörande en likartad fråga, anser mig kunna bifalla motionen sådan den är.

Jag vill fästa uppmärksamheten på en omständighet, som under diskussionen af föregående talare icke blifvit anmärkt, men dock har sin stora betydelse. Man har sagt att upprättandet af ett äktenskapsförord skulle störa den *innerlighet* makarne emellan, som dock är äktenskapets

fastaste grundval. Jag kan likväl ej föreställa mig att blotta möjligheten, och om annat är icke fråga, för hustrun, att, i händelse af behof, kunna rädda något af *sin* egenödm, skulle hafva denna följd. Är förhållandet makarne emellan riktigt innerligt, så kommer hustrun säkerligen icke att begagna sig af förordet, som i sådant fall således icke kan verka störande på den äktenskapliga harmonien. Ty det ligger i den hängifna qvinnans natur att i allt foga sig efter sin man; och, om han derföre är mindre lycklig vid förvaltningen af hennes förmögenhet, heldre än att öka hans bekymmer, uppoffrar hon gerna för honom allt och lider sjelf nöd. Alla äktenskap bära dock ej denna innerlighetens prägel; ty det finnes äfven ofredliga äktenskap. I dessa äktenskap finnes icke någon innerlighet, och den kan således icke kränkas genom tillämpandet af bestämmelserna i ett äktenskapsförord, som der vid lag endast kan medföra fördelar, nemligen hindra mannens slöseri och rädda hustrun ur ett fullkomligt värnlöshets-tillstånd. Har ofreden uppkommit derigenom, att mannen förskingrat boet, så bevisar ju detta, att han icke känner någon innerlighet, att han är den, som brutit det ingångna kontraktet, och då och derföre inträder samhällets rätt och skyldighet att genom lagens hjälp skydda den värnlösa qvinnan. Till ett sådant skyddande af qvinnans rätt syftar förslaget och är derföre väl förtjent af bifall, ehuru äfven jag anser, att det icke skänker henne så kraftiga garantier, som möjligen kunde önskas. Derför instämmer jag gerna med Herr Hedlund om qvinnans tilläggande af större rättigheter, än Herr Hierta motionerat, ehuru, då det nu ej är ifrågasatt att utvidga dem utöfver hvad i motionen blifvit föreslaget, jag inskränker mig till att yrka återremiss af punkten, för att få frågan ånyo behandlad.

Herr Jonas Andersson: På de skäl, som af åtskillige föregående talare blifvit andragna och jemväl finnas upptagna i Herr Lemchens vid Utlåtandet fogade reservation, instämmer jag i yrkandet om återremiss af den nu föredragna punkten.

Överläggningen förklarades vara afslutad; och blef ifrågavarande del af detta Utlåtande till Lag-Utskottet återförvisad.

Derefter förekom Utskottets sednare hemställan, likaledes afstyrkande bifall till Herr Hörnfeldts förslag rörande förändrad lydelse af 10 Kap. 1 § Giftermålsbalken.

Härvid yttrade:

Herr Hörnfeldt: Sedan Kammaren beslutat att till Utskottet återremittera den del af Betänkandet, som omfattar Herr Hiertas motion, torde mitt i annan rigtning väckta förslag icke hafva någon utsigt att vinna Kammarens bifall. Dock vill jag, såsom motionär, med några ord beledsaga mitt förslag, innan det af Kammaren företages till pröfning.

Såsom första skäl för sitt afslag å motionen anför Utskottet, att detta förslag, då det tillföre varit väckt, städe blifvit förkastadt, hvadan Utskottet anser sig, för förslagens tillbakavisande, endast behöfva åberopa, hvad af Lag-Utskottet vid 1862—1863 årens riksdag hufvudsakligen yttrades till stöd för afslag å min äfven då gjorda enahanda framställning och af alla fyra Riks-Stånden gillades. Utskottet har fullkomligt rätt, att min motion vid nämnda Riksdag rönte ett sådant öde, men om man icke går

så långt tillbaka, så skall man finna, att den motion, jag vid sistlidne riksdag i ämnet väckte, icke förkastades af alla fyra Stånden utan endast af de två första, hvaremot den af Bonde-Ståndet återremitterades; vid hvilket förhållande Lag-Utskottet fann sig icke kunna till följd af återremissen i afseende å motionen företaga någon ytterligare åtgärd. Inom Bonde-Ståndet fattades härefter det beslut, att det motionen omfattande Betänkande skulle med ogillande läggas till handlingarne.

Vidare har Utskottet ur Lagkomitéens motiv till dess förslag till civillag åberopat följande: "När bolaget emellan makarne uppkommer, är det icke egentligen sjelfva de ömsesidiga insatserna, som böra sammanblandas, utan det är förkofringen, eller hvad under äktenskapet förvärfvas, som skall utgöra det samfälda boet. Man skulle kunna lämpa detta förhållande äfven till penningar eller annan lösegendom, som hvardera sidan vid äktenskapets början medförde, om det gäfves en möjlighet att med säkerhet urskilja beloppet deraf; men hvad angår fast egendom, vare sig å landet eller i stad, så kan för detta urskiljande ingen svårighet möta." Jag tager mig dock friheten nämna, att omständigheter ofta kunna inträffa, då det är ganska svårt att med bestämdhet urskilja den ena makans fasta egendom, såsom om hon t. ex eger en fastighet men tillika på flera händer har skulder motsvarande fastighetens värde, utan att dock dessa äro deri intecknade.

Utskottet har vidare citerat en strof ur samma lagförslag så lydande: "Utan att misskänna makarnes egen böjelse att med hvarandra dela sin förmögenhet eller att gemensamt bibehålla den åt sina barn, bör man likväl betänka, att de svårligen med likgiltighet skulle kunna föreställa sig, att deras egendom kunde omedelbarligen frångå dem sjelfva, för att öfverflyttas till personer i en annan slägt." Det vill häraf synas som om Lag-Utskottet ansåge att efter nuvarande lag egendom, som tillhör den ena makan, ej kan öfverflyttas på den andra. Jag tror dock att detta lätt nog inträffar. Om t. ex. den ena makan under äktenskapet ärft eller derförinnan förvärfvt en fastighet värd 30,000 R:dr och den andra makan har lösegendom till lika belopp; men deras förmögenhet under äktenskapet reduceras så, att, när boet upplöses, endast fastighetens värde 30,000 R:dr återstår; jag frågar då, om ej den ena makens förmögenhet blifvit öfverflyttad på annan person?

Utskottet har jemväl yttrat, att det vore en väsendtlig skilnad emellan egendom på landet och i stad, enär hus i staden icke kunde anses såsom borgarnes redbaraste egendom. Jag vet dock icke att något särskildt undantag är stadgad för sådan slags egendom, då man betraktar att inom städerna giftorätten varit lika.

Så länge börsrätten ännu fanns qvar, kunde det hafva något skäl för sig att söka åt släkten bibehålla den fasta egendomen; men sedan denna rätt upphört, finnas inga grunder, som kunna åberopas för ett slikt stadgandes bibehållande.

Lag-Utskottet har jemväl omförmålt, hurusom genom den utvidgade testamentsrätten den ena maken eger tillfälle att bereda den andra stora fördelar. Tyvärr vet man dock, huru vid testamentens upprättande gemenskapen tillgår, huru de åtminstone på landet först på dödsbädden upp-

rättas, och hvilka långa rättgångar nära blodsfränder emellan derigenom vållas.

Som jag anser att genom en återremiss för närvarande intet är att vinna till följd af det beslut, Kammaren nyss fattat, hemställer jag endast, att denna punkt af Utlåtandet måtte läggas till handlingarne.

Herr Lemchen: De olägenheter, motionären omtalat såsom möjliga följder af nuvarande lagstiftningen uti förevarande ämne, äro af mindre betydelse och lättare att förekomma eller afvärja än dem, som skulle uppkomma genom bifall till motionen om införande af en oinskränkt giftorätt; och med erinran om de åsigt, som under diskussionen och vid pröfnin-gen af Utskottets yttrande i den första punkten af detta Utlåtande gjort sig gillande, anser jag mig kunna, utan något vidare ordande, yrka bifall till Utskottets hemställan i den nu föredragna punkten, på de af Utskot-tet eller rättare Lagkomitéen anförda skäl.

Herr Östman: Mig förefaller det deremot, som om motionären haft ganska goda skäl för sitt förslag. Genom detsammans antagande skulle mycken trygghet beredas ej blott för de personer, som med makarne komma i affärsförhållanden utan äfven och isynnerhet för hustrun, som derigenom kunde hafva förhoppning att, sedan hennes lösegendom blifvit använd till betäckande af mannens skulder, hon af hans fasta egendom kunde erhålla godtgörelse. Jag instämmer för öfrigt i motionärens yr-kande om punktens läggande till handlingarne.

Herr Bergström: Genom bifall till Herr Hörnfeldts motion skulle i min tanke skapas ett rättstillstånd mycket sämre än det nuvarande och sådant, att hustruns rätt derunder i ännu högre grad än hvad hitills varit fallet gätves till spillo. Ett icke olämpligt sätt att tillgodose hu-struns bästa vore att ställa före eller under äktenskapet ärfd eller förut förvärfvad stadsfastighet i samma kategori med fast egendom på landet och sålunda utvidga begreppet af enskild egendom, hvari giftorätt ej eger run. Så långt identiteten af den i makars bo införda egendom kan med säkerhet konstateras, hvilket i fråga om fastigheter af hvad slag som helst alltid är möjligt, torde det Romerska dotalsystemet, såsom mera skyd-dande hustruns rätt, vara att obetingadt föredraga framför grundsatsen af gemensam giftorätt.

Det förefaller mig nästan som om motionärens förslag skulle hafva sin upprinnelse från farhåga att se förnyadt ett eller annat speciellt fall, der motionären funnit endera maken eller dess arvingar hafva lidit uppenbar orätt dymedelst, att boets gemensamma lösegendom användts till bestri-dande af kostnader i och för andra makens enskilda fastighet eller beta-lande af ogulden köpeskilling dertför. Men 11 Kap. 5 § Giftermålsbalken innehåller erforderlig föreskrift, hurusom, i händelse endera maken under äktenskapet guldit sin enskilda gäld med beggederas del i boet, sådant skall vid arfskifte eller delning å dess egen lott räknas. Dertföre att en god och helsosam lag någon gång till följd af okunnighet eller bristande uppmärksamhet blifver i särskilda fall felaktigt tillämpad, är det icke skäl att ändra lagen. För den, som känner åberopade lag och vid arfskifte,

då tillämpning deraf ifrågakommer, ser upp, skall det vara lätt att bevara sin rätt och undgå kränkningar deraf.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i oförmälda afseende.

Vidare anfördes icke; och blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 2, angående väckt motion om rättighet för de särskilda länens Landsting att utse, jemte ledamöter, jemväl suppleanter till Riksdagens Första Kammare.

Härvid yttrade:

Herr Peter Petersson: Vid hållet val till ledamöter i Riksdagens Första Kammare för Kronobergs län, under Landstingets ordinarie sammanträde nästföljutne September månad, underrättades de utsedde herrarne om valets utgång med begäran, att för Landstinget skulle tillkännagifvas, om förtroendet emottogs eller ej; och då ett tacksamt jakande svar från samtliga erhöles, trodde Landstinget sig kunna undvika vidare sammankomst i och för detta ändamål. Det oaktadt måste Landstingets ledamöter, på behörig kallelse, sednare på hösten ånyo sammanträda, för att välja en ledamot i stället för den, som, långt efter inväljandet, innehafvt uppdraget, men funnit sig föranlåten, af skäl som jag icke känner, afsäga sig förtroendet. Detta sednare Landstingets sammanträde och de deraf uppkommande kostnader för länets innevånare hafva föranlett mig väcka denna ifrågavarande motion om rättighet för Landstinget att, vid val af ordinarie ledamot, äfven få utse suppleant till Första Kammaren, till undvikande af dylika utgifter, som Kronobergs län nödgats utgifva och måhända något eller några af de öfriga länen i Riket framdeles kunna få vidkännas.

Det, efter min uppfattning, af Utskottet framhållna ena skälet för motionens ogillande, kan jag icke underlåta anmärka, nemligen att det icke kan tagas för gifvet, att suppleant, efter en längre tids förlopp, vid utöfning af Riksdagsmannakallet icke representerar de åsigter, som vid inträdet voro rådande hos valförsamlingen, enär samma förhållande möjligen kan inträffa äfven med ordinarie ledamot, som skall vid Riksdagsmannakallet bibehållas i 9 år. Mera vore visserligen mot beslutet att anmärka, men som jag förmodar, att Kammaren gillar Utskottets beslut, har jag endast velat göra dessa framställningar, om icke till annan påföljd, dock såsom min reservation mot Utskottets beslut.

Vidare anfördes icke; och blef detta Utlåtande af Kammaren bifallet.

§ 7.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets Utlåtande N:o 20, angående beräkningen af Statsverkets inkomster, dervid, enligt Kammarens, på Herr Tallmannens framställning, fattade beslut, de Utlåtandet åtföljande med Litt. A, B, C, D och E betecknade bilagor, såsom hänvisande till åtskilliga i sjelfva Utlåtandet förekommande sifferuppgifter och beräkningar, först skulle till behandling företagas.

Således förekom nu:

Bil. Litt. A., i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upphörande af grundräntas utgörande för valk- och stampverk; Bifölls.

Bil. Litt. B., i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om nedsättning i räntan för Trysunda fiske; Bifölls.

Bil. Litt. C., i anledning af väckta motioner dels om upphörande af alla på jordfastighet lagda skatter och onera, dels angående grundräntornas kapitalisering och inlösen m. m.

Härvid yttrade:

Herr Carl Larsson, skriftligen: Till följd af den motion jag till Kammaren inlemnad, rörande skattelindring för jordbrukaren och i anseende till det oblidade ödet den rönt i det Utskott, som haft den till behandling, uppmanar mig pligten att för densamma yttra några ord.

Det är sanning, att jordbrukaren belastats med öfver höfvan dryga skatter, därför andra näringar äro fria.

Det är sanning, att jordbrukaren är Statens slaf, den mindre till större och den större till mindre del.

Det är sanning, att tiden nu tyckes vara inne att aflyfta den sekelgamla bördan från jordbruket, om vi vilja återhålla våra starka armar från att söka en fristad på andra sidan Atlanten.

Det är rätt, att jordbruket erhölle skattelindring från sådana skattebördor, som ej trycka andra samhällsmedlemmar, så vida det ej mer och mer skall gå under.

Det är rätt, att jordbrukaren ställdes i likställighet med öfrige samhällsmedlemmar, och

Det är rätt samt billigt att han blefve en fri medlem i en fri stat.

Det torde måhända icke vara ogenhet af Utskottet och Representationen att nu ingå på jordbrukarnes likställighetsprincip; men den måhända ryggar tillbaka för allt det arbete och besvär, samt alla de förändringar reformen tyckes medföra; mig tyckes det vara ganska lätt att genomföra densamma.

Tag pennan och gör ett streck öfver all ordinarie ränta, som utgår af jorden, all tionde som utgår af jorden, all roteringsskyldighet ålagd jorden, all skjutsskyldighet vidhängande jorden, allt vägunderhåll som beröfvar jordbrukaren tid och arbete, all brefbäringsskyldighet vidlådande jorden, alla författningar och lagar som förbinda jorden att bygga kyrka, skolhus, presthus, tingshus och häradshäkte; detta allt behöfver icke jorden utan folket, alla löner till prest, skollärare och klockare m. fl., som utgå af jorden, ty detta allt behöfver icke jorden utan folket, med mycket annat som jag ej nu kan påminna mig.

Att finna medel till bestridande af statsmaskinens lika jemna och orubbliga gång för hvad den af mig härofvant antyddade mistat, tyckes mig vara lika lätt men mera rättvist; den nuvarande Bevillnings-förordningen tyckes vara dertill passande. Efter uppgifvande hvad Staten för året behöfver, och sedan numera värden blifvit åsatta jord, verk, yrken m. m.

behöfves ingenting vidare än påföra dessa så pass förhöjd bevilning efter värden och inkomst, att Staten vinner sin fyllnad.

De kommunala utgifterna torde rättast böra utgå efter person och fyrk.

Jag hemställer derföre, att Kammaren täcktes återförvisa ärendet till Utskottet, för att dermed förfara i ofvanskrifna syfte.

Skulle detta allt icke nu vinna Riksdagens bifall må det blifva en ropande röst i öknen, en tänkeskrift och testamente för kommande Riksdagens representanter; troligen skall frågan icke afstadna; den kan icke falla.

Om intagande häraf i Riksdagens protokoll anhålles vördsamligen.
Stockholm i Mars 1867.

Carl Larsson.

Herr C. A. Larsson: Jag beklagar, att man ej heller vid denna riksdag synes kunna komma till något resultat i denna fråga, som så länge stått på dagordningen. Jag hade trott att man nu skulle kunnat emotse resultatet af den Komitéens arbeten, hvilken blifvit nedsatt i anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse vid 1832—1863 årens riksdag. Det är mig dock obekant på hvilken punkt denna fråga står, en fråga som är af oändligt stor vigt för jordbruket, hvilket tryckes af grundrantor, som icke hafva någon motsvarighet i andra näringar. Frågan synes mig vara af den enkla beskaffenhet, att en utredning af densamma lätt nog bör kunna verkställas. Ehuru genom den föreslagna åtgärden icke skulle tillskyndas jordbruket någon vinning eller Staten någon förlust, synes det likväl som skulle man ej vilja gå jordbrukaren till mötes i denna fråga, då icke under den långa tid, som förflutit sedan ofvannämnda skrifvelse afläts, något resultat af Komitéens verksamhet afhörts. Jag finner dock att, innan den utredning, Komiterade i ämnet meddelat, kommit Riksdagen till handa, någon åtgärd i anledning af ifrågavarande motioner icke kan vidtagas; och jag vill derföre nu icke framställa något yrkande, utan har blott velat begagna detta tillfälle att till protokollet uttala min önskan att en Proposition i ämnet snart måtte vara att från Kongl. Maj:t förvänta.

Herr Matts Pehrsson m. fl. instämde med Herr C. A. Larsson.

Herr Statsrådet Lagercrantz: Jag ber att, med anledning af den siste talarens yttrande, få meddela den upplysning, att ifrågavarande Komité nyligen till Kongl. Maj:t inkommit med sitt Betänkande. Utan att närmare ingå i redogörelse för dess innehåll, torde det tillåtas mig nämna, att förslaget går ut på en partiel aflösning af grundrantonerna. Denna aflösning skulle vara frivillig och beloppet, hvartill grundranton skulle nedsättas, har föreslagits till en half procent af egendoms taxeringsvärde.

Herr Öhlin: Jag anser att Utskottet förfarit origtigt, då det behandlat min och Herr Carl Larssons motioner i ett sammanhang, ehuru de till sitt innehåll äro väsendtligt olika. Herr Carl Larssons motion innehåller frågor, som ännu icke kunna lösas hvarken af Riksdagen eller

af någon komité; — hvaremot min motion handlar om ett ämne, som icke fordrar vidlyftig utredning. Om Staten till sig indrager räntorna och räntetagaren får deremot svarande kontant anslag, så förlorar ingendera parten derpå, utan tvärtom skulle de indelta regementena, som hafva de flesta räntorna, vinna derpå, emedan deras uppbördsmän, mönsterskrifvarne, då kunde indragas. Sedan Staten sålunda blifvit egare af räntorna och Kammar-kollegium eller Landskontoren uträknat deras belopp, bör jordegaren få inlösa räntorna och af löseskillingen, som deponeras i Riksbanken, kunde bildas en stående fond, som borde utlånas till jordbrukare mot ränta.

I nu antydd syftning yrkar jag återremiss af Utlåtandet.

Herr August Anderson: Jag är öfvertygad att, om ej man hyst det säkra hopp, att Kongl. Maj:t för denna riksdag skulle framlägga Proposition i ämnet, flera motioner i enahanda syftning som de ifrågavarande blifvit afgifna. Numera är det väl knappt möjligt att en sådan Proposition kan under Riksdagens lopp aflåtas, och något resultat af motionerna lärer väl således nu icke kunna vinnas; men man får väl hysa den förhoppning att till en kommande riksdag skall kunna afhjelpas den tunga börd, som trycker jordbruksfastigheterna. Jag tror icke att något skulle vinnas med en återremiss, då Kongl. Maj:ts Proposition icke lärer vara att under Riksdagens lopp förvänta, och jag anser derföre annat nu icke vara att göra än bifalla Utlåtandet.

Herr de Maré: Då den Komité, som, med anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 7 Oktober 1863, blifvit nedsatt, tagit sig så rundlig tid med sitt arbete, ansåg jag detta tillfälle vara lämpligt att göra en framställning om ett skyndsamt afslutande af nämnda arbete; men sedan nu Herr Finansministern upplyst, att Komitéen till Kongl. Maj:t inkommit med Utlåtande i ämnet, kan jag icke finna annat, än att Kammaren bör godkänna det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit, eller att motionärerens framställningar nu icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Friherre Alströmer: Då jag haft nådigt uppdrag att vara ordförande uti den Komité, som nu är i fråga, beder jag att få upplysa, att nämnda Komité nedsattes i December månad 1864 och sammanträdde törsta gången i Februari månad 1865. De arbeten, som utgjorde föremål för Komitéens verksamhet, voro af den vidlyftiga beskaffenhet, att de först nyligen kunnat afslutas. Komiterade hafva icke oafbrutet varit samlade och detta derföre att en mängd uträkningar måst verkställas och tabeller, grundade på dessa uträkningar, uppgöras, hvartill ganska mycken tid åtgått. Då frågan otvifvelaktigt erfordrar så mycken utredning hos Kongl. Maj:t, att nådig Proposition i ämnet icke kan vara att under Riksdagens lopp förvänta, hemställer jag att Kammaren måtte bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Herr C. A. Larsson: Det hufvudsakligaste bland Utskottets motiv är, att Utskottet ansett erforderligt att erhålla kännedom om den

utredning, ifrågavarande Komité i ämnet meddelat. Sedan Herr Finansministern nu meddelat den hugnesamma underrättelsen, att Komitéen till Kongl. Maj:t afgifvit sitt underdåniga Betänkande, har man grundad anledning att hoppas, att detsamma under denna riksdag kan inkomma till Kamrarne; och jag får derföre yrka återremiss af Utskottets Utlåtande, på det att förevarande tvänne motioner må kunna komma att behandlas gemensamt med den väntade Kongl. Propositionen i ämnet.

Herr Sven Nilsson: Jag har begärt ordet endast för att uttrycka den önskan, att äfven om en nådig Proposition i ämnet icke skulle kunna till denna Riksdag aflåtas, Betänkandet så snart som möjligt måtte till trycket befordras och blifva för allmänheten till innehållet bekant. Då det kan antagas som säkert att, med få undantag, samma ledamöter komma att bevista nästa riksdag, som nu äro tillstädes, så är uppenbart att det vore en stor fördel, om dem bereddes kännedom om Betänkandets innehåll och följaktligen tillfälle att nogare öfverväga den viktiga frågan, än som ske kan ifall berörda Betänkande utdelas samtidigt med en nådig Proposition i ämnet.

Herr Statsrådet Lagercrantz: Jag anhåller att få upplysa, att, just för att vinna det ändamål, den siste talaren afsett, Kongl. Maj:t vidtagit den åtgärd, att åt Komitéens aktade ordförande lemna uppdrag att låta trycka Komitéens Betänkande; och jag tror sålunda att Kammaren snart nog torde komma i tillfälle att derom taga kännedom. Att deremot en nådig Proposition i ämnet skulle kunna under nu pågående riksdag hiina aflåtas, läser väl näppeligen kunna fordras. Ensamt räntornas förvandling till penningar, hvilken förvandling utgör ett vilkor för förslagets utförande fordrar en förberedelse, som är alltför vidlyftig för att kunna under Riksdagens lopp medhinnas.

Herr Carl Ifvarsson: Då Herr Carl Anders Larssons yrkande om återremiss grundade sig på den förutsättning, att en Kongl. Proposition i ämnet skulle vara att under Riksdagens lopp förvänta, så får jag fästa uppmärksamheten derpå, att, om Utskottets förslag nu godkännes, man derföre icke bundit händerna på sig. Utskottet har nemligen endast hemställt, att motionärernes framställningar *nu* icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och då jag icke hört någon yrka bifall till motionerna, innan frågan om grundräntornas kapitalisering blifvit afgjord, hemställer jag om en återremiss kan anses lämplig. Jag yrkar derföre att, ehvad ofvannämnda Proposition kan vara att förvänta denna eller nästa riksdag, Utskottets hemställen må bifallas. Jag önskar lika lifigt som hvarje annan att med denna frågas afgörande icke må dröja längre än nödigt är; men jag är nöjd med att den går sin gilla gång.

I detta yttrande hördes flere ledamöter instämma.

Herr C. A. Larsson: Skulle man få antaga att Kongl. Maj:t sjelf framkom med ett detaljeradt förslag till Riksdagen, så har Herr Carl Ifvarsson otvifvelaktigt rätt i sitt påstående. Vi hafva dock alltför ofta sett, att när Kongl. Maj:t låtit en fråga af sakkunnige män utredas, Riks-

dagen endast fått emottaga denna utredning, åtföljd af en Skrifvelse. Om nu så oöfvervinnerliga hinder möta för ifrågavarande reform, så är det ej sannolikt att Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåter ett detaljeradt förslag i ämnet; och om vi då bifalla det föredragna Utlåtandet, så äro vi under denna Riksdag utan någon motion i ämnet. Jag tror således, att genom en återremiss vinnes, att frågan hålles öppen och möjligen kan redan under denna riksdag afgöras.

Herr August Anderson: Jag har ej tänkt mig saken annorlunda, än att ett detaljeradt förslag skulle af Kongl. Maj:t afgifvas till Riksdagen; men skulle man tänka sig, att så icke blefve förhållandet, anser jag, i likhet med Herr Carl Anders Larsson, att Utlåtandet bör återremitteras, på det att man må hålla öppen denna för jordbruket så viktiga fråga, på hvilken allmänna uppmärksamheten nu är fästad. Jag förenar mig derföre med Herr Carl Anders Larsson i yrkandet om återremiss.

Herr Jonas Andersson: På den punkt frågan nu står och efter de upplysningar, som under diskussionen vunnits, anser jag att en återremiss icke har något skäl för sig. Om Kongl. Maj:t under riksdagens lopp skulle till Kamrarna inkomma med det af Komiterade utarbetade förslag jemte Kongl. Maj:ts eget yttrande i ämnet, så skulle det i alla fall underställas Stats-Utskottets pröfning. Men då nämnda Betänkande icke är att under pågående riksdag förvänta, kan Stats-Utskottet icke åtgöra något vidare i saken. Jag skulle derföre vilja föreslå, att Kammaren beslutar, att för närvarande låta vid Stats-Utskottets åtgärd bero. Då har man ej fränsagt sig att framdeles taga saken om hand.

Herr Kolmodin: Så lifligt jag intresserar mig för denna för landtbruket viktiga fråga, kan jag dock icke, efter de af Herr Finansministern lemnade upplysningar, annat än ansluta mig till Herr Carl Ifvarssons åsigt. Då man icke kan hoppas, att Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet hinner att under innevarande riksdag aflåtas, men deremot sannolikt är att man under nästa riksdag kan emotse densamma, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Friherre Alströmer: Ut i en fråga af den genomgripande beskaffenhet som denna, synes det mig, efter de upplysningar Herr Finansministern meddelat, icke för Kammaren vara annat att göra, än bifalla Utskottets hemställan.

Åt mig, i egenskap af Komitéens ordförande, har blifvit uppdraget att låta till trycket befordra dess Betänkande, men den nådiga skrifvelsen derom har ännu icke kommit mig till handa. Så snart det skett, skall uppdraget med all möjlig skyndsamhet verkställas.

Jag tror det vara godt, att Kammarens ledamöter på förhand erhålla någon kännedom i denna viktiga sak, för att kunna derom stadga ett omdöme. Dessutom läser Stats-Utskottet icke, i anseende till ämnets vikt, medhinnna att under denna riksdag behandla frågan. Då den emellertid kommit så långt, som nu är fallet, anser jag det vara klokast att låta

den mogna till nästa riksdag; och jag instämmer derföre i Herr Carl Ifvarssons yrkande om bifall till Utlåtandet.

Herr Per Nilsson i Espö: Jag är i allmänhet icke mycket böjd för återremisser och är det icke heller i denna fråga, helst sedan Herr Finansministern upplyst, att tryckning af Komitéens förslag kommer att verkställas. Jag hoppas då att nämnda förslag kommer att till Kammarens ledamöter utdelas, på det att enhvar må blifva i tillfälle att derom taga närmare kännedom. Man torde också kunna förvänta, att en Kongl. Proposition i ämnet kommer att vid början af nästa riksdag aflåtas, och fyra månader behöfvas nog för behandlingen af en så vigtig fråga. Jag kan således icke finna något skäl, som talar för yrkandet om återremiss, utan anhåller om bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Svensén: Många ledamöter hitkommo i den förhoppning, att ett förslag angående grundskatternas kapitalisering skulle af Kongl. Maj:t framläggas för denna Riksdag. Vid densammes öppuande förklarade dock Kongl. Maj:t, att sådant icke lät sig göra, oaktadt den af Kongl. Maj:t nedsatta Komitéen afgifvit sitt Betänkande. Enhvar hade derom kännedom redan under motionstiden, och det var anledningen att jag icke framkom med något förslag i ämnet, hvilket annars varit min afsigt. Att Stats-Utskottet kommit till det resultat som skett, torde derföre vara fullkomligt riktigt. Jag tror icke att det lärer saken till gagn, om man, såsom föreslaget blifvit, skulle besluta att låta vid Utskottets åtgärd bero, enär Utskottet blott hemställt, att motionärernes framställningar icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Då frågan står på den punkt, att man kan hoppas att Komiterades Betänkande blifver under riksdagen utdeladt, ser jag icke något skäl hvarföre man icke skulle bifalla Utskottets nämnda hemställan.

Herr John Ericson: Jag delar den åsigt, som ifrar för jordbruksnäringens framsteg och som anser det vara af högsta vikt för denna näring, att en skattejemkning och grundräntornas kapitalisering ju förr desto heldre sättes i verket, men man måste gå rätt till väga i detta afseende. Jag vill för sådant ändamål fästa uppmärksamheten vid vårt indelningsverk; förrän detta blifvit upphäfdt, kan icke någon kapitalisering af grundräntorna ega rum. Indelningsverket grundar sig på kontrakt emellan Staten, å ena, samt rust- och rotehållarne, å andra sidan, hvilka, om de skola uppfylla sina skyldigheter, också böra åtnjuta sina innehåfvande rättigheter. Det går icke an att för rusthållarne ohörde bestämma tio års medelmarkegångspris vid förvandlingen af deras räntor, då de hafva rätt att få dem efter årets pris; hvadan och då dessutom Försvars-Utskottet redan vid denna riksdag torde inkomma med förslag om indelningsverkets upphörande samt Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet upplyst, att den af Kongl. Maj:t för grundskatternas kapitalisering tillsatta Komité redan inkommit till Kongl. Maj:t med sitt Utlåtande, hvilket dock vid denna riksdag icke kan till Representationens granskning öfverlemnas, jag hemställer, huruvida det icke vore bäst att vid inrevarande riksdag sysselsätta oss med indelningsverkets förändrande, och först vid nästa riks-

dag, om sådant då kan ske, handlägga det nu ifrågavarande viktiga ärendet. Jag vill, på grund af hvad jag nu anfört, förena mig uti de åsikter, som Herr Jonas Andersson uttalat.

Herr Johannes Andersson: Jag vill endast tillkännagifva, att jag instämmer uti siste talarens yttrande.

Herr C. A. Larsson: Om man skulle utgå från den synpunkten, att någon förändring i afseende på grundrätternas kapitalisering m. m. icke bör ifrågakomma, förrän indelningsverket upphört, så få vi väl vänta ännu en eller annan generation till, ty det hafver sig icke så lätt, som man tror, att reglera indelningsväsendet. Redan år 1863 begärde Rikets Ständer, att Kongl. Maj:t skulle inkomma med förslag om grundrätternas kapitalisering, och vi hafva nu år 1867; man synas sålunda icke hafva skyndat särdeles mycket. Då jag nu emellertid läst Ständernas skrifvelse till Kongl. Maj:t och deraf funnit, att Ständerna begärt från Regeringen ett detaljeradt förslag, så vill jag emellertid för min del, efter de upplysningar jag erhållit af Herr Statsrådet Lagercrantz, låta vid frågans nu befintliga skick bero, ehuru jag icke godkänner Utskottets yttrande, "att motionärens yrkande icke må till någon åtgärd föranleda", när jag hade trott, att Utskottet bort välja en annan term för sitt afslag.

Herr Eric Ersson från Gefleborgs län: Det var i anledning af Herr Kapten Ericsons yttrande, som jag begärde ordet. Han förmenade nämligen, att man icke skulle kunna vidtaga någon åtgärd i afseende på nu förevarande fråga, förrän indelningsverket upphört, men då jag hoppas, att alla här inom Kammaren inse, att dessa tvänne frågor icke äro beroende af hvarandra, skall jag inskränka mitt yttrande till att instämma uti Utskottets hemställan.

Herr August Anderson: Äfven jag begärde ordet, för att bemöta hvad Herr Kapten Ericson yttrat, men som jag är förekommen af Herr Eric Ersson, instämmer jag med denne, på samma gång, som jag får förklara, att som jag är en ibland de få, som yrkat återremiss, jag afstår från nämnda yrkande.

Öfverläggningen förklarades vara slutad; och blef Utskottets hemställan under Bil. Litt. C af Kammaren bifallen.

Bil. Litt. D, i anledning af väckt motion om befrielse från erläggande af tionde för tillverkning af metaller, med undantag af tackjern inom bergslag;

Bifölls.

Bil. Litt. E, i anledning af väckta motioner angående dels upphörande af inrikes fyr- och bakaafgifter, dels lindring uti såväl dessa som flera andra omgälder af sjöfarande;

Bifölls.

Vid öfvergående härefter till sjelfva Utlåtandet förekom först:

Utskottets hemställan sid. 2, hvilken hemställan

Bifölls.

Vidare

Vidare fortsattes föredragningen med de under rubriken:

Ordinarie eller ständiga inkomsterna upptagna punkter, nemligen:

Punkten 1, ordinarie räntan.

Härvid yttrade

Herr de Maré: Jag får hemställa, om ej Kammarens ledamöter skulle vara tillfredsställda dermed, att vid föredragningen af öfriga punkter i detta Utlåtande endast slutresultaten uppläsas, helst en fullständigare upplysning af punkterna kan anses överflödigt och endast föranleda överflödig tidsutdrägt, då Utlåtandet redan längesedan blifvit till hvar och en af Kammarens ledamöter utdeladt.

Kammaren godkände det af Herr de Maré föreslagna föredragnings-sättet.

Härefter föredrogos och biföllos hvart efter annat Utskottets yttranden under denna punkt Litt. a) b) c) d) och e).

Beräkningarne under samma punkt;

Godkändes.

Utskottets sista yttrande under ifrågavarande punkt;

Godkändes.

Punkten 2, tiondespanmålen, såväl den indelade som den Kronan behållna;

Punkten 3, tiondespanmåslösen efter bestämda priser;

Punkten 4, arrendemedel af kungsgårdar och andra kronolägenheter;

Punkten 5, silfvertionde, myntarelön och slagskatt;

Punkten 6, kopparräntan;

Punkten 7, tiondetackjernet;

Punkten 8, svafvelsbruktionden;

Punkten 9, mantalspenningarne;

Punkten 10, bötesmedlen;

Punkten 11, kavalleriregementenas hästvakansspanmål;

Punkten 12, tillfälliga rotevakansafgifter;

Punkten 13, vakansafgifter af nyroterad jord;

Punkten 14, rotevakansafgift af utsockne frälshemman i Halland;

Punkten 15, trosspassevolansafgiften;

Punkten 16, båtsmansvakansafgiften;

Punkten 17, kontrollstämpelmedel;

Punkten 18, båk- och lotsmedel;

Punkten 19, observationsmedel;

Punkten 20, extra medel och uppbörder;

Punkten 21, intressemedel.

Dessa punkter biföllos, hvar efter annan, ävensom Utskottets hemställan näst derefter, pag. 12, gillades.

Extra ordinarie inkomster:

Hvad under denna rubrik, sid. 12, blifvit anfördt, lades till handlingarne.

Slutligen godkände Kammaren jemväl den vid Utlåtandet fogade Tabell öfver Statsverkets inkomster.

§ 8.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets Utlåtande N:o 21, i anledning af väckt motion om utbyte af stämpelpapper.

Härvid yttrade

Herr Åstrand: Att sparsamhet och god hushållning äro berömliga egenskaper, isynnerhet hos Stats-Utskottets ledamöter, är något, som ingen kan bestrida, men Utskottet synes mig här hafva gått nog långt i tillämpningen af dessa grundsatser. Här är icke fråga om någon direkt utgift för Staten, utan endast att medgifva en fattig chartæ-sigillatæ-försäljningsman rättighet att utbyta gammalt stämpeladt papper emot nytt sådant. I min motion har jag omnämnt, att Dusén var sjuk vid det tillfälle, då Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Kungörelse af den 4 Februari 1859 angående utbyte af stämpelpapper utfärdades och hvarigenom stadgades, att detta utbyte skulle ske innan årets slut. Han var, såsom jag redan nämnt, sjuk och åtnjöt tjenstledighet samt förbisåg derföre kungörelsen. Hvad jag åter icke i motionen omnämnt och hvilket måhända kunnat leda till ett annat resultat i Utskottets hemställan, är, att Dusén tillika var chartæ-sigillatæ-försäljningsman. Utskottet har nemligen sagt, att ett bifall till min motion möjligen skulle kunna framkalla flera dylika anspråk. Då Staten, om Kammaren afslår motionen, endast skulle göra en obetydlig vinst, och detta på en obemedlad och illa aflönad tjenstemans bekostnad, hemställer jag, om icke Kammaren skulle vilja antingen afslå eller återremittera Utlåtandet.

Herr Carl Ifvarsson: Att ej fråga här är om en direkt statsutgift det är sannt, men jag hemställer, huruvida icke ett utbyte af odugliga chartor mot dugliga kan vara detsamma. Summan är visserligen så obetydlig, att det i och för denna ej bort ens löna mödan att väcka den; men bifalla vi Duséns begäran, så torde det icke dröja länge, innan vi få att göra med dylika anspråk från flera håll och till måhända stora belopp. På afdelningen inom Utskottet funnos ledamöter, som uppgäfvo sig innehafva dylika gamla chartor till icke obetydliga belopp. Deraf kan dragas den slutsatsen, att en mängd andra personer jemväl dermed äro försedde, hvarigenom allt Staten kunde få utbetala ganska betydliga belopp.

Då de gamla chartorna afskaffades, skedde det derföre, att de voro af enkelt och dåligt utseende och derföre kunde lätt efterapas, och man skulle således kunna få svårare hädanefter än då att taga sig till vara mot förfalskningar vid invexlingen af chartorna, om de hädanefter skulle inlösas. Derföre vill jag icke med ett bifall till motionen lemna ett prejudikat sådant som detta, utan jag godkänner Utskottets hemställan.

Herr de Maré: Jag vågar lugnt påstå, att ingen kan vara mera noggrann än jag i fråga om statsutgifter. men jag anser billigheten fordra, att Staten icke bör begagna sig utaf tillfället och icke medgifva en fattig tjensteman, som försummat att utbyta innehafvande gamla chartor en sådan tillåtelse som här blifvit ifrågasatt, särdeles då han en gång betalt dessa chartor. Jag vill således bifalla motionen. Den siste aktade talarrens skäl för vägran härtill, det nemligen att andra skulle komma med

enahanda anspråk, hvilket svårligen låter sig göra, då personen i fråga är chartæ-sigillatæ-försäljningsman, anser jag icke vara fullt gällande. Staten gör sig här en inkomst på en fattig, försumlig tjänstemans bekostnad. Herr Hvarsson har talat om, att man möjligen skall söka få utbyta falska chartor, men nog torde vederbörande se till, att dylika icke invexlas, hvardan, och då jag anser Staten icke böra begå en, om jag så må uttrycka mig, mindre honett handling, jag lemnar mitt bifall till motionen.

Herr Lönnberg: Den 12 Februari 1835 utfärdades kungörelse derom, att alla de gamla riksgäldssedlarne skulle med år 1845 vara invexlade. Sedermera hafva nästan vid hvarje riksdag motioner blifvit väckta om inlösen af dylika sedlar, och nästan alltid hafva dylika motioner blifvit af Rikets Ständer godkända. Här synes vara ett alldeles analogt förhållande. Det angår väl icke nu riksgäldssedlar men likväl stämpladt papper, och att en fattig tjänsteman, som händelsevis har sådant i förvar, får detsamma utbyta, synes mig vara rätt och öfverensstämmande med hvad billigheten kräfver. Jag biträder derföre motionen.

Herr Medin: I och med detsamma jag håller Utskottet räkning för sin sparsamhet, anser jag dock, att det icke varit så rätt att afslå ifrågasvarande motion. Det är nemligen efter mitt förmenande, såsom en annan talare redan yttrat, enahanda förhållande med detta stämplade papper som med de gamla riksgäldssedlarne, hvilka till en stor mängd blifvit af Statsverket inlösta. Det stämplade papperet är mynt i dens hand, som eger det. Jag afslår förty Utskottets hemställan och bifaller motionen.

Herr Per Nilsson i Espö: Man har här velat jemföra charta sigillata eller stämpladt papper och riksgäldssedlar, men en betydlig skillnad förefinnes dem emellan. De gamla riksgäldssedlarne kunna hafva legat länge i förvar hos personer, hvilka ej följt författningarne och hvilka ej heller haft bestämdt åliggande att känna till dem. Här eger ett annat förhållande rum. En chartæ-sigillatæ-försäljningsman bör följa med gifna stadganden och föreskrifter, helst när de gälla honom sjelf. Då han icke detta gjort, så må han lida derför. Jag bifaller Utlåtandet.

Herr C. A. Larsson: Herr Per Nilsson har rätt deruti, att Kronolänsman Dusén bort, såsom tjänsteman, bättre än andra känna till författningar och utfärdade kungörelser, men han låg sjuk för tillfället, och ett förbiseende af honom under sådana förhållanden torde derföre vara ursäktligt. Jag vill dock fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att, då vi i Lördags efterskänkte ett belopp af 30,000 R:dr för en annan tjänsteman, det skulle synas högst eget, om vi nu skulle ifrågasätta att efterskänka något öfver 60 R:dr. Det vore att sila mygg och svälja kameler; derför vill jag bifalla Utlåtandet.

Herr Nils Larsson: Jag vill endast tillkännagifva, att jag bifaller motionen och afslår Utlåtandet.

Herr Åke Andersson: Jag får endast tillkännagifva, att jag instämmer med Herr Carl Anders Larsson.

Herr Östman: Äfven jag är förekommen af Herr Carl Anders Larsson och instämmer med honom.

Öfverläggningen var afslutad. Sedan Herr Talmannens proposition på bifall till Utlåtandet blifvit med öfvervägande nej besvarad, beslöt Kammarerna att, med afslag å detsamma, bifalla den ifrågakvarande motionen.

§ 9.

Föredrogs ånyo följande Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 22, i anledning af väckt motion angående beviljande af skattefrihet under viss tid för Edsbackens och Rishällans nybyggesinnehafvare; Bifölls.

N:o 23, i anledning af väckt motion angående en del lediga båtsmansnummers bibehållande såsom vakanta och vakansafgifternas reserverande till en krigsfond;

Bifölls; samt

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om tillåtelse för Göteborgs stad att få inlösa eganderätten till kronosäteriet ett mantal Sannegården i Lundby socken och Östra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län;

Bifölls.

§ 10.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets Utlåtande N:o 25, i anledning af väckta motioner om eftergift af Kronans rätt till dana-arf efter tvänne personer:

Punkten 1 bifölls.

Punkten 2 bifölls, äfvensom den, i sammanhang med andra punkten, gjorda hemställan om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Punkten 3.

Härvid yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Med de tvänne sista punkterna af förevarande Utlåtande företer sig det egna förhållandet, att af två likartade motioner Utskottet tillstyrkt bifall till den ena men afslag å den andra. Jag tycker konsekvensen hafva fordrat, att de begge träffats af samma öde, och jag har åtminstone icke gerna velat föreställa mig, hvad som dock synes ganska sannolikt, att den ena motionen skulle bifallas derföre, att den afsåg fördel för en stad, och den andra afslås af den anledning, att den äsyftade en fattig landskommuns fördel. Utskottets förfarande förefaller mig ganska besynnerligt, då jag af föregående riksdagars förhandlingar finner, att denna min motion är den första af likartad beskaffenhet, som rönt ett sådant öde. Det är så mycket mera förvånande, att denna motion skulle afslås, som här endast är fråga om en obetydlig uppoffring å Statens sida till fördel för en af de fattigaste kommuner i Riket, men som i likhet med de öfriga öfre dalsocknarne är bland dem, som af skatter och onera äro mest betungade.

Jag anser den af Riksdagen hittills följda princip, att till de samhällen den tillhört, efter hvilken dana-arf är fallet, Statens rätt till sådant

arf afstås, fortfarande är den rigtiga och rätta, och så länge det är en kommuns skyldighet att underhålla sina fattiga, är det också billigt, att den får sig denna fördel tillerkänd. Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande anfört, att "det icke syntes Utskottet lämpligt, att statsmedel tagas i anspråk för befrämjande af den presterliga bildningen för studerande särskildt från Rättviks församling, helst anslag för den presterliga bildningen i allmänhet blifvit beviljad."

Jag förstår icke, huru Utskottet här kan tala endast om den presterliga bildningen, då straxt ofvanföre i Utlåtandet står "till förmån för bemälda församling", för att deraf bilda en stipendiifond för fattige studerande från Rättviks och Boda församlingar.

Af detta framgår ju, att jemväl andra, fattige studerande än de, som egna sig åt den presterliga banan, kunna blifva delaktige häraf, ty man kan väl icke rimligtvis påstå, att alla studerande skola blifva prester. Men om orden "den presterliga banan" äro så förhatliga i Utskottets ögon, hvarföre icke nu, såsom tillföre, föreslå ett annat sätt för medlens användande än det af motionären föreslagna, men likväl tillstyrka bifall, i hvad motionen afsåg en eftergift af Statens rätt till dana-arfvet.

Att den kommun, som föranledt min motion, i detta ämne insatt orden "företrädesvis sådane, som egna sig åt den presterliga banan", kommer sig derutaf, att den trodde sig derigenom hafva så mycket större utsigt att få sin framställning bifallen, helst vi alla veta, att prestbristen är stor i vårt land och att detta skulle blifva ett sätt att åtminstone i någon mån bidraga till dess afhjelpande. För min del skulle jag hafva varit mycket belåten, om Utskottet uteslutit de meranämnda orden, och ännu mer om Utskottet velat föreslå dessa medels användande till något annat nyttigt ändamål inom den kommun, som den aflidna tillhört, och jag kan försäkra, att kommunen skulle derrör varit särdeles tacksam. Men jag anser till och med, att Utskottet bort hålla kommunens medlemmar räkning för, att de tagit frågan i en vidsträcktare bemärkelse och att de, på samma gång de ville bereda sina fattiga en fördel, tillsett, att denna fördel jemväl skulle komma att gagna det allmänna.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag bifall till motionen, i hvad den afser afstående af Statens rätt till arfvet, och att punkten måtte återremitteras, på det Utskottet måtte komma i tillfälle att utesluta de ord i motionen, på hvilka afslaget grundar sig, eller ock bestämma medlens användande för något annat nyttigt ändamål inom ifrågavarande församling t. ex. till ordnande af dess skolväsende.

Herr Statsrådet Lagercrantz: Med afseende å frågan om dana-arf efter Hushållerskan Lovisa Skultin får jag lemna den upplysning, att till Kongl. Maj:t i dessa dagar inkommit underdånig anhållan från tvänne systrar Hammarbäck, som uppgifvas vara i släktskap med Skultin (de skola nemligen vara hennes syskonbarn af oäkta börd), om att utfå de medel, som Skultin efterlemnats. Denna underdåniga ansökning är väl icke ännu föredragen hos Kongl. Maj:t, men jag har velat meddela upplysningen, för den händelse att Kammaren häri skulle finna ett skäl för att nu icke afgöra frågan.

Herr Renström: Vid genomläsande af förevarande punkt har jag erfärit samma intryck som näst föregående talare. Enahanda anser jag förhållandet vara i denna, som i den nyss förut föredragna punkten, men sådant oaktadt tillstyrkte Utskottet der bland annat, att åt skolrådet inom Christinæ församling i Falun måtte uppdragas att utföra kontroll öfver förvaltningen af de deri omnämnda dana-arfsmedlen.

I den motion, på hvilken Utskottets svar i den nu föredragna punkten förekommer, har blifvit föreslaget, att skolstyrelsen skulle få förvalta de här ifrågavarande medlen till mindre bemedlade studerandes inom Rättviks och Boda församlingar, företrädesvis sådane som egna sig åt den presterliga banan, förmån.

Utskottets hemställanden hafva dock utfallit olika. Den ena motionen har blifvit tillstyrkt och den andra afstyrkt, oaktadt frågorna varit i det närmaste analoga. Uti kommuner på landet kan det ofta inträffa, att det finnes barn och ynglingar, som visa mycken lifaktighet samt hafva särdeles lust att blifva upptagna i elementar-läroverken för att få studera. Desse understödjas ofta af församlingarne och på sådant sätt förhjälpas de fram på den bana, hvartill de kunna hafva håg och fallenhet, och genom ett förslag, sådant som motionären afgifvit, skulle för dylika i armod befintlige ynglingar väg kunna beredas till bergning. Att Utskottet fäst sig vid de citerade uttrycken: "helst sådane, som valde den presterliga banan", finner jag besynnerligt, särdeles som detta ingalunda skulle vara enda villkoret för fattige ynglingar att komma i åtnjutande af understöd från de medel, som här äro i fråga. Jag skulle således helst hafva önskat återremiss af denna punkt, men efter den upplysning Herr Statsrådet Lagercrantz meddelat, vill jag icke framställa något yrkande i förevarande fråga.

Herr Bovin: Enligt mitt förmenande är det icke Staten värdigt att gagnera på dessa så kallade dana-arf. Denna sats har jag förfäktat vid föregående riksdagar och jag vill icke heller nu frånträda den. Det ändamål, hvartill man vill använda medlen är icke ovärdigt eller olämpligt. Jag är böjd att tro det motionären lättare skulle vunnit sitt syftemål, derest icke uti förslaget fått inflyta orden: "helst sådane, som valde den presterliga banan", men icke bör detta hindra förslagets framgång. Inkonsequensen mellan Utskottets beslut uti de tvänne sista punkterna af sitt Utlåtande, och hvilka afse ungefärligen enahanda förhållanden, ligger i öppen dag. Den af Herr Statsrådet Lagercrantz lemnade upplysning anser jag icke kunna eller böra inverka på vårt beslut, särdeles den skyldskap, som Herr Statsrådet omförmålt, grundar sig på oäkta börd, som enligt våra lagar icke medgifver arfsrätt. Jag hemställer förty, att Kammaren måtte med godkännande af motionen afslå Utskottets hemställan i tredje punkten af Utlåtandet.

Herr Carl Ifvarsson: Den siste talaren påyrkar ifrigt att man icke skall afvika från hvad lag stadgar. Nå väl! Lag stadgar att dana-arf skall tillfalla Staten, och det torde vara af vigt att äfven detta lagbud efterlevs, derest icke särskilda omständigheter föranleda annat. Att bortskänka dana-arfsmedel är detsamma, som att lemna statsanslag för något

särskildt ändamål. Utskottet har i förevarande och dylika fall utgått från den grundsatsen, att man icke bör efterskänka dylika medel utom i de fall, att de äro ämnade att användas till föremål, som Staten i alla fall skulle vilja understödja. Slöjdskolan i Falun är en sådan stiftelse som Staten sjelf borde understödja, men icke är så förhållandet med prestbildningen i de särskilda församlingarne. Då nu härtill kommer hvad Herr Statsrådet Lagercrantz upplyst, att det finnes skyldemän till Hushållerskan Skultin, hvilka framställt anspråk på att utfå qvarlätenskapen efter henne, så hemställer jag om ej Utskottets hemställan är riktig och bör bifallas.

Herr Otterström: Motionens beskaffenhet i formelt hänseende åstadkom det beslut, hvartill Utskottet i förevarande fall kommit. Jag var från början af den åsigten, att man borde se på motionärens syfte och den form i hvilken han framlagt sin motion, och jag fann detta syfte temligen nära öfverensstämma med innehållet af en Kongl. Proposition, som afläts till förra riksdagen och som anginge fallet dana-arf inom Dala församling. Rikets Ständer biföllo, att detta dana-arf finge användas till bildande af en stående fond för fattiga skolbarn inom församlingen. Med ifrågavarande motion synes vara enahanda syftemål. Motionären har föreslagit, att medlen skulle anslås till mindre bemedlade studerande derstädes, det vill säga inom Rättviks socken, helst sådane som valde den presterliga banan. Det är emellertid klart att då inom Rättviks socken finnes endast en folkskola, man icke eller åtminstone svårigen kan bedöma hvilka af dess lärjungar kunna ha va anlag för att beträda den presterliga banan. Min tanke var derfor den, att medlen borde anslås till understöd åt Rättviks församling för att användas till en stipendiifond vid närmaste elementar-läroverk, utur hvilken fond understöd borde tilldelas medellöse studerande från Rättviks socken. Mot detta anmärktes i Utskottet, att motionen ej innehöll något sådant förslag, och att Utskottet alltså icke kunde öfverskrida sin befogenhet.

Då således medlen ej gerna kunna anslås till Rättviks socken för att efter skolstyrelsens bedömande utdelas till studerande inom Rättviks församling, så låtom oss se till, huruvida det icke kunde, med afseende å tillägget om företrädet åt dem som beträda den presterliga banan, vara lämpligt att anslå medlen till understöd åt fattiga skolbarn inom samma församling. Besluta vi något sådant, så handla vi i öfverensstämmelse med Rikets Ständers beslut vid förra riksdagen beträffande Dala socken, och jag för min del är böjd för att deltaga uti ett sådant beslut. För öfrigt kan jag försäkra dem som förmenat, att det särskilda vilkoret, om företrädet för dem som vilja blifva prester att erhålla understöd, skolat orsaka det slut, hvartill Utskottet kommit, att så icke varit förhållandet. Någon af mig känd presthatare har ej funnits till hvarken inom Utskottet eller på Afdelningen. Jag vill alltså icke motsätta mig punktens återremitterande, om dermed kan vinnas den afsigt motionären åsyftat.

Herr Rosenberg: En föregående talare yttrade, att den upplysning i ämnet, som för en stund sedan lemnades af Chefen för Finaus-departementet, icke var af beskaffenhet att inverka på saken. Detta gaf mig anledning att begära ordet, emedan jag för min del anser samma upplysning

kunna icke obetydligt inverka på Kammarens beslut. Herr Statsrådet upplyste nemligen, att två systrar ingått till Kongl. Maj:t med begäran att tillerkännas rätt till ifrågavarande arf, och då detta deras anspråk icke grundar sig på någon juridisk rätt, och således icke direkt lärer af Kongl. Maj:t afgöras, innan Riksdagen deröfver fått tillfälle yttra sig, och detta möjligen kan ske i ett sammanhang, om detta Betänkande till Utskottet återremitteras, emedan frågan då under tiden hålles öppen, så vill jag för min del påyrka en sådan återremiss. I öfrigt fäster jag mig just icke så mycket dervid, att motionären föreslagit ett visst ändamål för medlens användande, ty Stats-Utskottet har ofta förut, med ändring af en motionärs framställning i sådant fall, tillstyrkt medlens öfverlemnande åt kommunen för annat ändamål och med andra vilkor än motionären föreslagit, och tror jag dessutom att motionären blir belåten, allenast medlen komma kommunen och dess skolväsende till godo.

Med denne talare instämde Herr *Magnus Svensson*.

Herr Friherre von Schulzenheim: Såsom saken framställes i Utskottets Utlåtande i ämnet är denna fråga ganska enkel och kan afgöras blott på två sätt, men efter den upplysning Chefen för Finans-departementet lemnat, förekommer det mig, som hade saken fått en helt annan färg. Det faktiska förhållandet är, att en arbetsam och hushållsaktig qvinna, som i 40 år tillhört Rättviks och Boda församlingar, genom sparsamhet samlat en förmögenhet, om hvars belopp hon kanske icke en gång egt säker kännedom, samt derefter bortgått utan att dessförinnan göra några dispositioner, hvilket hos henne såväl som hos mången annan tillförene möjligen härledt sig från en ganska vanlig svaghet att så länge som möjligt uppskjuta med denna sak. De, som nu göra anspråk på hennes kvarlätenskap, äro tvänne hennes syskonbarn. Då nu Rikets Ständer ofta förut uttalat, att det i lag stadgade förhållandet att öakta barn väl må taga arf efter föräldrar, men att arfsrätt icke tillkommer dem efter andra slägtingar, ej är med tidens åsichter öfverensstämmande, så må det icke förefalla underligt, om jag anser ifrågavarande syskonbarn, ehuru tillkomna i öakta säng, vara lika nära berättigade till ifrågavarande dana-arf som församlingen. Genom bifall till Utskottets afstyrkande hemställan betages dem icke en sådan rätt, utan hålles frågan öppen. Då nu enligt min åsigt de båda qvinnorna ega bättre rätt till dana-arvet än församlingen och, derest frågan hålles öppen, Kongl. Maj:t kan om åtta månader aflåta Proposition i ämnet, så anser jag mig nu böra instämma i hvad Utskottet i saken yttrat.

Herr Östman: Vid föregående riksdagar hafva ofta motioner förekommit derom, att Kronan måtte till förmån för kommunerna afstå sin rätt till dana-arf, och hafva dessa motioner vanligen blifvit af Utskottet tillstyrkta och vunnit Rikets Ständers bifall. Stats-Utskottet har äfven denna riksdag och just i andra punkten af nu diskuterade Utlåtande tillstyrkt, att Kronan till förmån för en kommun måtte efterskänka sin rätt till dana-arf; och finner jag derföre icke skäl att, sedan Kammaren bifallit nyssnämnda andra punkt, nu afslå den enahanda begäran, hvarom i tredje punkten förmåles, men då nu samma begäran blifvit af Utskottet afstyrkt, torde det vara bäst att återremittera punkten till Utskottet, som då kan komma i tillfälle vidtaga en närmare utredning af frågan.

Herr Liss Olof Larsson: Man har fäst sig vid den upplysning i ämnet, som afgifvits af Chefen för Finans-departementet, men för min del tror jag att de handlingar, som voro vidfogade min motion och blifvit till Utskottet öfverlemnade, tala tillräckligt för bifall till motionen, derest de blott, hvad jag befarar icke vara förhållandet, blifvit vederbörligen skärskådade. En annan talare, Herr Otterström, yttrade, att han ansåg att den stipendiifond, som jag föreslagit, borde öfverlemnas till och förvaltas af elementar-läroverket inom den ort den afidne tillhört, emedan det, enligt talarens förmenande, vore bäst i tillfälle att bedöma, hvilka som voro i behof af understöd, men i detta afseende vågar jag till hvars och ens bepröfvande hemställa, om någon bättre än kommunen sjelf och dess skolstyrelse kan ega kännedom om hvilka ynglingar inom församlingen, som äro mest obemedlade och företrädesvis gjort sig förtjente att komma i åtnjutande af understöd för sina studier. Samme talare har ock upplyst, att Utskottet ingalunda af det skäl, att jag i mitt förslag för dessa stipendiers användande insatt orden "företrädesvis de som egna sig åt den presterliga banan" — afstyrkt bifall till motionen. — Om så är, så är det så mycket mer nödvändigt att återremittera denna punkt, som då, enligt mitt förmenande, något skäl för afstyrkande icke kvarstår i Betänkandet, ty jag kan ej finna, att Utskottet anfört något annat skäl. Jag vidhåller således mitt yrkande om bifall till motionen i hvad den afser afståendet af Statens rätt till ifrågavarande dana-arf, och således återremiss på det Utskottet måtte komma i tillfälle att föreslå ett bättre och lämpligare sätt för medlens användande inom ifrågavarande församling.

Herr Bovin: För så vidt jag skulle vara den ende bland Kammarrens ledamöter, som påyrkat bifall till Utskottets yttrande i förevarande tredje punkt, så får jag tillkännagifva, att jag afstår från detta mitt yrkande och instämmer med dem, hvilka talat för punktens återremitterande till Utskottet.

Öfverläggningen var slutad; och blef den ifrågavarande punkten till Stats-Utskottet återförvisad.

§ 11.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, i anledning af en utaf Herr Jöns Pehrsson väckt motion, angående skärpt ansvar för olöflig varuförsel.

I anledning häraf begärdes ordet af följande ledamöter, som yttrade:

Herr Jöns Pehrsson: Jag anser, att min förevarande motion bort tillkomma den lagenliga behandling, som finnes tillförsäkrad i 47 § Riksdags-ordningen, nemligen att Bevillnings-Utskottet för densammas pröfning bort sammanträda med Lag-Utskottet; men då så nu icke skett, påyrkar jag Betänkandets återremitterande till Utskottet dels af nämnda anledning och dels emedan saken i och för sig är af den vikt att, enligt min tanke, motionen icke bort förkastas, ty genom bifall till densamma hade mången kunnat afskräckas från försök till lurendrejeri. Det är visserligen bekant att lurendrejeri såsom yrke utöfvas af många, som i dagliga lifvet anses

såsom hederligt folk, men för min del har jag derom ett helt annat begrepp. Jag vill visserligen icke påstå, att det af mig föreslagna värde af 25 R:dr, då luredrejeri skall såsom stöld anses, är det rätta, men Utskottet var ju oförhindradt att föreslå ett annat belopp, såsom t. ex. något visst tullvärde eller ock någon annan summa. Emellertid yrkar jag Betänkandets återremitterande till Utskottet, på det motionen måtte varda behandlad af Sammansatt Bevillnings- o h Lag-Utskott.

Herr Medin: Emot Utskottets förevarande Betänkande har jag reserverat mig, hufvudsakligen derföre att, då motionen afser att en viss handling skall betraktas såsom brott och detta beläggas med straff, jag trots Bevillnings-Utskottet icke vara befogadt att ensamt afgöra frågan.

Herr Friherre Alströmer: Derest Bevillnings-Utskottet kommit till det resultat, att ifrågavarande motion bort af Utskottet tillstyrkas, så hade Utskottet otvifvelaktigt genom deputerade sammanträdt med deputerade från Lag-Utskottet, men då nu så icke var förhållandet, samt 47 § Riksdags-ordningen icke ovilkorligen ålägger ett ständigt Utskott att vid behandling af frågor sådana som denna med annat Utskott sammanträda, utan öfverlemnar åt Utskottet att sjelft bestämma, om Utskottet anser sådant sammanträde nödigt; så anser jag Kammararen böra bifalla Betänkandet.

Herr Östman: Hvad angår det formela vid sakens behandling, så anser jag att Bevillnings-Utskottet bort sammanträda med Lag-Utskottet allenast för den händelse, att Bevillnings-Utskottet ansett motionen förtjena något afseende; och beträffande sjelfva saken, så tror jag att sistnämnda Utskott handlat ganska klokt uti att afstyrka motionen, ty vi hafva nog med brottslingar, utan att man behöfver göra sig besvär med att skapa nya.

Vidare anfördes icke; och blef ifrågavarande Betänkande af Kammararen bifallet.

Emot detta beslut afgaf Herr Jöns Pehrsson skriftligen en reservation, så lydande:

“Emot det beslut Riksdagens Andra Kammarare fattat rörande min framställning om skärpt ansvar för den, som låter sig till last komma det mot all rättskänsla stridande lagbrott att insmuggla utan tullafgifter varor från utrikes ort, anser jag mig skyldig till protokollet anföra min mot Lag-Utskottet och Kammararens beslut skiljda mening. Jag betviflar högligen, att rättsmedvetandet i landet är sådant som Lag-Utskottet ansett; jag har åtminstone en annan erfarenhet från den ort jag representerar — jag har ofta hört den satsen uttalas, när en person finns, som är fullkomligt känd för en luredrejare: “det är en stor tjuf”, som i tullsatsen undansnillar Staten betydliga summor. Jag vill tillstå att jag betydligt misstagit mig på rättsbegreppet hos majoriteten af Riksdagens Andra Kammarare Herrar ledamöter; då ett beslut sådant som detta kunnat fattas, förundrar det mig icke, att rätt och rättvisa ofta blifva tillbakastötta. Jag hade åtminstone haft det skäl för mig att få frågan lagligen behandlad i enlighet med föreskriften i Riksdags-ordningens 47 §, eller så att

deputerade från Lag- och Bevillnings-Utskottet hade sammanträdt för frågans afgörande; hade den då fallit, oakadt rättvis, är det icke den enda fråga, som får samma öde och afsked med det bekanta Utskotts-formuläret, "att den icke må föranleda till någon Riksdagens åtgärd". Jag är af den fullkomliga öfvertygelsen, att, om stadgandet infördes, skulle det afskräcka mången att begå det vanhedrande brottet, som man nu låter sig till last komma, om ock straffbestämmelsen sällan komme att tillämpas; ty mången fin köpman och många andra i god samhällsställning skulle genom blotta tanken på, att ett vanärande straff lätteligen kunde följa på försöket att insmuggla varor af hålla sig derifrån, och sådana försök i den närmaste framtiden blifva sällsynta, och moraliteten i samhället alltså stärkas genom blotta tillvaron af en sådan lag. Således får icke den framtid vara långt aflägsen, då en sådan bör antagas. Om ock maximum och minimum af den summas insmuggling, som borde medföra detta straff, bör blifva något annorlunda än jag föreslagit, hade det varit Utskottets rätt och pligt att deruti, som uti många andra frågor, föreslå annan värdegrund, hvarefter straffbestämmelsen bort utgå.

Stockholm den 4 Mars 1867.

Jöns Pehrsson
från Kronobergs län.

§ 12.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 6) Betänkande N:o 3 öfver motion, N:o 205, af Herr Matts Pehrsson, om upphäfvandet af det nya Skeppsmättnings-reglementet m. m.

Öfverläggningen rörande detta Betänkande öppnades af

Herr Statsrådet Lagerstråle, som anförde: Ehuru de författningar, hvilkas omarbetning nu blifvit ifrågasatt, icke utgått från det Departement, som är mig i nåder anförtrodt, så anser jag mig likväl, enär jag deltagit i behandlingen af samma författningar, böra afgifva några upplysningar i ämnet. Det reglemente för skeppsmätning, som gällde intill sista hälften af förlidet år, var utgifvet år 1840. Emot detta hade under de sednare åren åtskilliga anmärkningar blifvit framställda, hufvudsakligen åsyftande det ojemna beräkningssättet af lästetal för skofvel-ångfartyg, äfvensom det förhållande att i vissa afseenden, såsom t. ex. i fråga om propeller-ångfartyg, bestämmelser helt och hållet saknades, hvadan och då under tiden ny författning angående mått och vikt utkommit, behofvet af nya stadganden angående skeppsmätning gjorde sig gällande. Sedan derföre på nådig befallning nytt förslag till reglemente för skeppsmätning blifvit utarbetadt inom Flottans konstruktionskorps, men detta icke ansetts kunna godkännas, så uppdrogs utarbetandet af ett dylikt förslag åt en Komité, bestående af en skeppsredare, en officer tillhörande Flottans konstruktionskorps och en civil tjänsteman. Dessa personer förskaffade sig från andra länder uppgifter rörande de olika grunder för skeppsmätning, som i dessa länder följdes, samt anställde jemförelser i afseende på de olika tillämpningssätten, och omfattade de företrädesvis det uppmätningssätt som begagnas i England, hvarest följas två olika metoder, i det fartyget antingen mätes inombords eller utvändigt, hvilket sednare Komiterade funno vara mest praktiskt. Komiterade satte sig derjemte i för-

bindelse med skeppsbyggmästare och föreståndaren för vårt lands största etablissement för byggandet af ångbåtar för att infordra upplysningar i ämnet, hvarefter och sedan efter af Komiterade föreslagna grunder 266 fartyg blifvit uppmätta för att dymedelst vinna erfarenhet huru det nya uppmätningssättet skulle utfalla, Komiterade afgäfvu sitt Betänkande i saken. Sedan Regeringen häröfver infordrat utlåtanden från Kommerskollegium samt Förvaltningen af sjöärendena, utkom den i ämnet nu gällande författningen.

Det visade sig onekligen, att hjulångfartyg efter det nya uppmätningssättet blefvo åsatta ett vida högre lästetal än förut. Så till exempel blefvo tre ångfartyg, som besörjde öfverfarten i Sundet och hvilka förut dragit ett lästetal af 5 hela nyläster jemte ett bråktal, nu efter det nya reglementet uppmätta till 13, 14 och 16 nyläster. Vid första påseendet kan det nu visserligen synas, som vore denna skiljaktighet föranledd af mindre lämpliga bestämmelser i det nya reglementet, men å andra sidan får man icke heller förbise, att samma skiljaktighet lika väl kan tillskrifvas felaktiga grunder för uppmätningen i det gamla reglementet, och vinner denna sednare förmodan bekräftelse deraf, att nämnda tre fartyg, hvilka voro Danska, blifvit i Danmark åsatta ett lästetal af 20, 22 och 27 nyläster, så att, ehuru lästetalet efter det nya reglementet tredubblats, det samma dock icke uppgick till det lästetal, hvartill fartygen uppskattats i deras hemland Danmark. Här af vill det synas, som grundade sig skiljaktigheten på någon felaktig beräkningsgrund i det gamla reglementet. Med anledning af till Kongl. Maj:t inkomna underdåniga framställningar om nedsättning i lästetalet å fartyg har en ny utredning i ämnet skett hos Förvaltningen af sjöärendena, af hvilken utredning, som varit tillgänglig jemväl för Utskottets ledamöter, visat sig att, vid anställd jemförelse af skilnaden i lästetal efter det gamla och det nya uppmätningssättet, denna skilnad på 1,300 fartyg öfver 9 nyläster icke i medeltal uppgått till en procent. De större fartygen fingo sålunda efter båda uppmätningssätten ungefärligen enahanda lästetal. Propeller-ångfartygen åter fingo lägre lästetal efter nya än efter gamla uppmätningssätten, hvar emot lästetalet höjdes för skofvel-ångfartyg, äfvensom för sådana mindre fartyg, som, däckade, understiga 6 nyläster och, odäckade, understiga 9 nyläster.

Det kan visserligen vara möjligt att efter nya uppmätningssättet för högt lästetal åsattes fartyg, men lika antagligt är äfven att lästetalet förut sattes för lågt, och bör det icke anses orätt, om fartyg, som till följd af för låg uppskattning förut voro befriade från erläggande af åtskilliga afgifter, nu, sedan rättelse i uppskattningen vunnits, måste betala dessa afgifter, ehuru jag derföre icke vill förneka, att vid öfvergången från ett system till ett annat det kan kännas tryckande för egaren till fartyg att sålunda vidkännas utgifter, från hvilka fartyget förut antingen helt och hållet eller till större eller mindre del var befriadt. Botemedel häremot får dock icke sökas uti ändringar i Skeppsmättnings-reglementet, utan i nedsättning i en del afgifter, som åligga fartygen, och har jag särskildt anledning förmoda, att de embetsverk, som just i dag sammanträdt för öfverläggning i detta ämne, hafva för afsigt att tillstyrka nedsättning i beräkningen af dessa afgifter. En lindring kan åstadkommas dels genom förändring i föreskrif-

ten rörande den gränslinie, som skiljer de större fartygen från dem som, i följd af lägre lästetal, äro befriade från fyr- och båkafgifter, eller, för närvarande 6 nyläster för däckade och 9 nyläster för de odäckade, dels ock genom modifikationer i sjelfva bestämmelserna, när afgifterna skola erläggas. Att emellertid allenast från det förhållandet, att de nya författningarne i ämnet gifva ett olika resultat mot de gamla, vilja förklara dem vara odugliga, såsom Utskottet gjort, anser jag vara ett nog vågadt omdöme.

I öfrigt och då man såsom ett ytterligare fel i det nya reglementet anmärkt den, enligt förmenande, nog hastigt återkommande tiden för fartygens ommätning, hvilken är bestämd att försiggå hvar femte år, så anser jag mig böra upplysa, att länder visserligen finnas, der ommätningen icke så hastigt återkommer, men att deremot i andra länder, såsom exempelvis Belgien och Holland, finnes stadgad att dylik ommätning skall ega rum hvartannat år.

Vidare yttrade

Herr Ekerot: För att icke alltför länge pröfva Kammarens tålmod vill jag endast i största korthet framställa mina åsigtter i ämnet. Den framställning Utskottet gjort angående vårt skeppsmätningssväsendes utveckling är i allmänhet rätt förtjenstfull, och om man utgår från 1840 års reglemente, så synes det, att den låga beräkningen i lästetal för hjul- och propeller-ångfartyg var den gifna orsaken till nödvändigheten att uppställa ett nytt reglemente, hvartill äfven kan läggas klagan deröfver, att alltför mycket var lagdt i skeppsmätarens skön, då ett fartyg, som uppmättes i en hamn, kunde differera på 50 procent, då det uppmättes i en annan. På grund af dessa med flera andra anmärkningar höjde sig vid de nationalekonomiska mötena i Stockholm och Göteborg röster, hvilka uttalade sig för behofvet af ett nytt skeppsmätningss-reglemente och ansågo det i England begagnade systemet böra här företrädesvis användas. Till följd häraf öfverlemnade Regeringen åt Komiterade ett af dåvarande Chefen för Flottans konstruktionskorps uppgjort förslag till reglemente, med anmodan att antingen modifiera detsamma eller också utarbета ett nytt. Snart visade sig omöjligheten att tillämpa detta reglements-förslag, utan uppgjordes ett nytt reglemente, i hvilket man hufvudsakligen höll sig till det Engelska systemet, enligt hvilket man har tvänne olika metoder att använda; den första, rymdmätningen, hvilken dock blott kan tillämpas, då fartyget står på stapeln eller är inhaladt i docka och olastadt, hvaremot det andra, eller tyngdmätningen, kan användas när som helst. Egentliga och största fördelen af denna sednaste af Komiterade antagna metod är, såsom nämndes, att den kan tillämpas när som helst, och att bärigheten lätt kan beräknas. Jag tror att återremiss af Betänkandet bör ega rum, på det att Utskottet måtte sättas i tillfälle att använda de upplysningar, som i ämnet kunna från Sjöförvaltningen erhållas angående anställda jemförelser mellan det gamla och nya mätningssättet. Uti Betänkandet förekomma åtskilliga oegentligheter, hvilka jag dock nu förbigår och tillåter mig endast att vända mig mot det resultat, hvartill Utskottet kommit. Om t. ex. Utskottets hemställan, att nu gällande förordningar angående mätning af handelsfartyg och båtar icke vidare må tillämpas, skulle bifallas; huru skall det då gå med mätningen af främmande fartyg och de som byggas, innan ett nytt reglemente hinner utfärdas? Vidare anser

Utskottet såsom det enda lämpliga vara det stadgande, att Svenska och med dem likställda utländska fartyg, som en gång blifvit uppmätta, icke vidare behöfva ommätas, förrän de undergått någon tillbyggnad eller svår reparation, hvarigenom deras dräktighet kan förändras, men att icke vidare ommäta fartyg, som en gång äro uppmätta, står i strid mot bruket, i andra länder. Sålunda blifva i Belgien och Holland fartygen ommätta efter 2 å 3 års förlopp, hvarföre jag tror, att det icke är skäl att upphäfva det stadgande, som bjuder att fartygen här skola hvar femte år ommätas, hvilket, sedan kontrollmätningen blifvit afskaffad, utgör det enda band på skeppsmätaren, att de med noggrannhet uppfylla sitt viktiga åliggande. Då tvänne ledamöter reserverat sig mot Utskottets Betänkande, och med anledning af de anmärkningar, som mot detsamma förekommit, yrkar jag att det måtte återremitteras, på det att Utskottet måtte blifva i tillfälle att bättre utarbete och för Kammaren framlägga bristerna och olägenheterna i det nu gällande Skeppsmätnings-reglementet.

Herr Witt: Den stora och högljudda klagan, som längs efter hela den Svenska kusten höjts öfver bestämmelserna i det nya Skeppsmätnings-reglementet måtte väl mer än allt annat visa, att desamma icke äro sådana de böra vara, ty då 1822 och 1840 års Skeppsmätnings-reglementen infördes, förmärktes icke något sådant missnöje som det, hvilket nu rättvisligen uppenbarar sig hos alla dem, som blifvit genom det nya reglementet lidande, och desse utgöra det stora flertalet af fartygsegare inom vårt land. Jag tror mig ega full befogenhet att uttala denna åsigt, då jag tagit noga kännedom om förhållandet, och dessutom sjelf dels fordom varit skeppsmätare, dels under sex års tid tjenstgjort som kontrollofficer i Carlskrona, samt derigenom är i tillfälle att bedöma ett skeppsmätare-reglementes mer eller mindre lämplighet. Jag hade trott att det nu föredragna Betänkandet skulle utan synnerligt motstånd kunna godkännas, men när så icke skett och då det nu gällande Skeppsmätnings-reglementet här erhållit försvarare, så tvingas jag att underkasta detsamma en, måhända skoningslös, men dock rättvis och sanningsenlig kritik. Till en början får jag således anmärka, att reglementet är grundadt på ett matematiskt misstag samt att det är uppfyllt af olämpliga och otjenliga bestämmelser. Sålunda föreskrifves, att först fartygets hela utvändiga rymd skall uppmätas, och att sedan tyngden af den last, fartyget kan bära, bör med ledning härutaf bestämmas, men detta är alldeles origtigt, emedan fartygs utvändiga rymd icke står i något visst förhållande till deras lastningsförmåga. Tvänne fartyg kunna hafva samma utvändiga rymd, men det ena af dem flera gånger större lastdryghet än det andra, till följd deraf att deras konstruktion och byggnadssätt äro olika. Ett dylikt sätt att vilja finna lastdrygheten af yttre hela volymen är både matematiskt och praktiskt felaktigt, i synnerhet nu för tiden då man eger en mängd olika fartygsformer. Sjelfva sättet för mätningen af rymden är också ganska egenomligt, och torde det tillåtas mig att i korthet redogöra härför. Först mätes i öfversta däckets fartygets längd; derefter tages medelst en mätkedja, som bringas under fartygets köl, hela omkretsen af fartyget på trenne särskilda ställen, nemligen vid midtpunkten af den nämnda längden samt vid de punkter, som dela dess hälfter midt itu, hvarefter dessa mätningar

läggas till grund för beräkningen. Man har nemligen i reglementet trenne särskilda tabeller, af hvilka den första innehåller de akterskeppsareor, som motsvara alla möjliga akterskepps-perimetrar mellan 10 och 150 fot och de tvänne andra innehålla dylika uppgifter för midskepps- och förskepps-areor. De, som skrivit den ifrågavarande författningen, hafva således föreställt sig, att ett fartygs genomskärningsarea kan bestämmas deraf att man känner dess omkrets. Men emedan både akterskepps-, midskepps- och förskepps-areor å olika fartyg förekomma af de mest olika former, så att t. ex. midskepps-sektionerna på Amerikanska snabbseglaren "Amerika" och på alla de fartyg, som byggts till likhet med den bekanta Svenska örlogskonerten "Experiment" hafva en i det aldra närmaste triangulär form, under det de å andra fartyg likna rektanglar med afrundade hörn, så är det ett matematiskt misstag att vilja bestämma ett fartygs genomskärningsarea, på grund deraf att man känner dess omkrets. Jag hemställer till hvar och en, om det kan vara öfverensstämmande med matematiken att antaga, det en triangel och en kvadrat, som hafva samma omkrets, också hafva samma area.

I öfrigt innehåller reglementet en mängd andra bestämmelser och stadganden, hvilka äro för sjöfarten af den mest hinderliga beskaffenhet, och som enligt mitt förmenande icke bort uti reglementet inflyta. Så skall t. ex. en skeppsmätare vara försedd med en massa instrument, måttstockar, lod och linor, mätkedja, stämpeljern, hammare, vrickborr m. m., hvilka uppgå i värde till 200 å 300 R:dr, kanske mera, så att skeppsmätare på sådana ställen, der blott ett litet antal fartyg årligen mätas, icke på flera år kunna intjena instrumentens värde. Likaledes äro stadgade sådana kompetensvilkor, som förhindra en del gamla skeppsmätare att vidare befatta sig med detta yrke, hvilket gör att på flera ställen brist uppstår på skeppsmätare, som då måste requireras från den ena staden till den andra, hvilket förorsakar kostnad och tidspillan m. m. Sålunda gick man emellertid icke till väga hvarken år 1822 eller 1840. Uti 1822 års reglemente föreskrefs nemligen, att skeppsmätare icke vidare finge anställas, utan att de förut undergått examen; dock medgafs de redan befintlige skeppsmätarne, hvilka då vore tvänne i hvarje stad, rättighet att derefter som dittills mäta fartyg, på det sätt att, om skeppsmätarne voro oexaminerade, tvänne på en gång behöfdes för ett fartygs uppmätning, som dock kunde verkställas af endast *en*, om han var examinerad. Enligt 1840 års reglemente ställde man ock så till, att äfven de gamla skeppsmätarne kunde fortsätta med dylika arbeten.

Jag återkommer nu till de af mig förut omämnda, i matematiskt hänseende besynnerliga uppsatserna i reglementet, och får då fästa uppmärksamheten på de trenne exempel å uträkningen af fartygs lästetal, hvilka i reglementet blifvit insatta till rättelse för skeppsmätarne; men hvilka exempel i sig sjelfva äro af beskaffenhet att väcka misstroende till rigtigheten af hela reglementet. Ty knappt var det nya reglementet utgifvet, innan en ny författning utkom angående *tillämpningen* af detsamma, men vid närmare påseende finner man att denna så kallade tillämpning blott innehåller en obetydlig redaktionsförändring; samt dessutom tre exempel, hvilka äro alldeles desamma som de tre exemplen i reglementet, med den skillnad att facit uti dessa sednare äro helt olika, så att läste-

talen i sjelfva författningen och uti den så kallade tillämpningen i ett af exemplen skilja sig öfver 7 procent från hvarandra. Således äro alla tre exemplen i reglementet helt och hållet felaktiga, och hvad bör man väl tro om ett reglemente, som kan innehålla dylika exempel? Det första exemplet slår fel på endast några decimaler, det andra ger ett facit af 32 nylåster i stället 34,5 och det tredje 51,5 i stället för 54 nylåster. Hårtill kommer att, enligt det i författningen intagna formulär till mätbref, skeppsmätaren tvingas att intyga en för honom vederlig osanning, nemligen att ett fartyg kan intaga så och så stor last enligt reglementet, under det han ganska säkert vet, att fartyget omöjligen kan inlasta hvad som sålunda påföres detsamma. Man har talat om olämpligheten och oegentligheten af bestämmelserna i det gamla reglementet och deruti funnit orsaken, att fartygen erhållit så olika uppmätning enligt det nya; det lider icke heller något tvifvel, att sådana oegentligheter ju icke funnos, ty i annat fall hade man väl icke påyrkat ett nytt reglemente, men icke var det väl derföre meningen, att detta nya reglemente skulle blifva tio gånger sämre än det gamla.

En talare har här erinrat, att på 1,300 olika fartyg skiljaktigheten öfver hufvud taget uti uppmätningen utgjort blott en procent. Denna beräkning har äfven jag hört talas om, men den är gjord på ett sådant sätt, att man tagit 1,300 fartygs lästetal efter gamla reglementet och sammanlagt deras summa, samt vidare tagit summan af samma 1,300 fartygs lästetal enligt nya förordningen och då funnit summorna skilja en obetydlig procent från hvarandra. Detta är godt och väl för att bevisa det Staten ej lidit någon förlust; men icke bör man utgå från den grundsatsen, att blott Staten får sitt, så gör det detsamma, om den ene eller andre betalar. Man får väl lof att skipa rättvisa mellan de enskilde. Man har sagt att det egentligen är ångfartygen, som skulle vara skulden till missnöjet med reglementet, att dessa som förut voro för lågt mätta nu blifvit åsatta ett riktigt lästetal, och att propeller-ångfartygen förut voro för högt uppmätta samt derför nu blifvit lägre; men offentliga handlingar, af hvilka jag skaffat mig del, visa, att propeller-ångfartyg så väl som hjulångfartyg blifvit uppmätta dels till vida högre, dels understundom till mycket lägre lästetal än förut, hvarpå jag nu skall anföra exempel. Propeller-ångfartyget "Ekholmen", som enligt 1840 års reglemente blifvit uppmätt till 12,3, har enligt 1865 års reglemente uppmäts till 7,0 nylåster; propeller-ångbåten "Prins Gustaf" mäter enligt det förra reglementet 4,76 enligt det sednare 9,0, och propeller-ångfartyget "Linköping" enligt det förra 5,26 enligt det sednare 13,0. Här af synes att det icke är propeller-ångfartygen, som välla en dylik olikhet, utan att felet måste ligga i sjelfva reglementet. Att äfven hjulångfartyg och seglande fartyg lidit af detta felaktiga mätningssätt, visar sig bland annat deraf, att, enligt 1840 års reglemente, hjulångfartyget "Halland" uppmäts till 7,15 samt enligt 1865 års reglemente till 24,5; hjulångfartyget "Uddevalla" enligt det förra till 2,57 och enligt det sednare till 11,5; hjulångfartyget "Skåne" enligt det förra till 32,11 och enligt det sednare till 66,5; ångslupen "Kongelf" enligt det förra till 5,30 och enligt det sednare till 2,5, samt koffen "Eugén" enligt det förra till 42,57 och enligt det sednare till 37. Dock återstår den
betänk-

betänkligaste delen af saken, som rörer smärre jakter och slupar från Roslagen och Skåne m. fl. orter, af hvilka en del blifvit uppskattade till en och en half gång, ja till och med nära dubbelt mot hvad de förut voro, då t. ex. jakten "Hilda", förut uppmätt till 5,39, enligt sednaste reglemente mäter 8,5; slupen "Filadelfia", förut mätande 15,69, nu 23,0; roslagsslupen "Hastigheten", förut 7,85, nu 15,0; roslagsslupen "Försigtigheten", förut 14,91, nu 23, samt slupen "Amalia", förut 5,43, nu 9,5 o. s. v. Smärre fartyg hafva dock förut varit så hårdt uppmätta, som de lämpligen kunnat tåla vid, men nu hafva de blifvit, såsom synes, genom det nya mätningssättet åsatta nära nog dubbelt så stort lästetal, som det hvar till de förut voro uppskattade; men aldrig hårdast drabbar denna ojämnhet de däckade fartyg, som förut voro under sex nyläster och de odäckade, som voro under nio nyläster, ty dessa egde då rättighet att segla utan erläggande af fyr- eller båkafgifter, hvaremot de nu få betala för hela den påförda, i sig sjelf alltför stora drägtigheten. Detta kan, säger man, hjälpas genom att föreskrifva, det fartyg af ett högre lästetal än 6 och 9 nyläster befrias från ofvannämnda afgifter; men enligt min åsigt finnes ingen möjlighet att bereda rättvisa på detta sätt, ty då skulle äfven sådana fartyg befrias, som enligt nya mätningssättet fått alltför liten drägtighet.

Ett obilligt skeppsmättnings-reglemente leder, om det fortfarande får vara gällande, till en annan högst betänklig sak, nemligen derhän att det sedan icke blir fråga om att bygga de bästa och ändamålsenligaste fartygen, utan blott att bygga dem af sådan beskaffenhet, att de blifva uppmätta till så litet lästetal som möjligt i proportion till den last de verkligen kunna draga, hvilket återigen otvivelaktigt medför skeppsbyggeriets och sjöfartens förfall samt större risk för sjömannens lif. Vi kunna henta exempel härpå från England, hvarest fordom var gällande ett sådant reglemente, att blott längden och bredden af fartyget mättes, till följd hvaraf man derstädes byggde korta och djupa fartyg, hvilka allmänt erkändes vara dåliga seglare, och detta hade man icke gjort, om man ej haft en olämplig författning. Engelsmännen ändrade dock slutligen denna, då de sågo huruledes Amerikanarne, som icke voro bundne af några inskränkande föreskrifter i detta fall, byggde goda och ändamålsenliga fartyg. Härutaf kan man inse af hvilken vikt det är att icke godkänna ett otjenligt skeppsmättnings-reglemente och att mensklighetens sanna fördel fordrar, det ingen må tvingas bygga sådana fartyg, å hvilka människors lif och egendom, mer än nödigt är, blifva i fara att uphoffras.

Slutligen har man frågat, huru man bör gå till väga, intilldess ett nytt reglemente hinner att utfärdas. Hårtill vill jag endast svara att intill denna tid kommer det nu gällande reglementet att begagnas. Utskottet har aldrig ifrågasatt något annat, och ehuru det begär fastställandet af ett nytt skeppsmättnings-reglemente, har det ansett att ett sådant icke kan fabriceras hvarken i dag eller i morgon, kanske icke ens på år och dag, och att dertill möjligen kan åtgå ett par år, under hvilken tid nu gällande reglemente borde lända till efterrättelse, ehuru man icke bör tro att dess mer eller mindre olämpliga föreskrifter kunna afhjelpas genom nedsättning i skeppsumgälder o. s. v. Jag vill dock icke klandra

dem som uppgjort detta reglemente, ty det är ingen lätt sak att skriva ett sådant; jag blott önskar att, då de misslyckas, det måtte lyckas bättre för andra.

Slutligen får jag nu påyrka antagandet af Betänkandet och särskildt fästa uppmärksamheten derpå, att då Kammaren redan beslutat en underdånig skrivelse, enligt Stats-Utskottets Betänkande N:o 20, derom att de fartyg, som hittills varit fria från fyr- och båkafigter, måtte hädanefter åtnjuta samma förmån, hvilket ej kan ske, utan att deras gamla mätbref få gällande kraft, så vore det inkonsekvent att nu afslå andra punkten, som innehåller en begäran om mätbrefvens återställande för alla för hårdt uppskattade fartyg.

Herr Sjöberg: Ehuru jag icke hyser särdeles stor förhoppning, att min svaga röst skall förtaga intrycket af den föregående talarens mäktiga stämman, anser jag mig dock förbunden att yttra några ord för att i en och annan del belysa frågan från andra synpunkter, än denne värde talare valt för sin granskning. Jag är emellertid icke så som han invigd i skeppsmätningens konstens hemligheter och jag ämnar mig därför icke ut på djupet, utan vill söka hålla mig i hamnen, och hamnen är här Tillfälliga Utskottets Betänkande.

Utskottet yttrar i sina inledande betraktelser, bland annat, följande: "att åstadkomma ett enkelt, praktiskt och rättvist skeppsmätningssätt utgör ett ganska svårt problem, som hvarken i Sverige eller utlandet ännu blifvit tillfredsställande löst." På denna punkt vill jag taga fasta. Utskottet erkänner således, och den talare, som före mig hade ordet, medgaf ytterligare, att så är förhållandet. Problemet är svårt att lösa säges det, och jag har till och med hört sakkunnige förklara, att det icke *kan* lösas. Efter hvad de sakkunnige säga — och jag håller mig här till dem — kan det i denna lagstiftning mindre blifva fråga om — hvad som i andra lagstiftningensgrenar är det hufvudsakliga målet — att åstadkomma största möjliga rättvisa, utan att söka göra orättvisan så liten som möjligt. Här måste således blifva en kompromiss mellan det praktiskt utförbara å ena och rättvisan å andra sidan. 1840 års reglemente lär hafva haft flera stora förtjenster, men under vissa vilkor och förutsättningar. Reglementet skulle hafva varit ganska ändamålsenligt — så har man sagt mig — om det hade fått tillämpas för all skeppsmätning inom riket af två eller tre dertill fullt skicklige personer; och hvad mätningen beträffar gick operationen väl för sig, om fartyget var fritt från last samt befann sig i lugnt vatten, och ledde då till ett godt resultat. Följaktligen funnos för verkställbarheten vilkor, som åtminstone i allmänhet voro mindre möjliga att iakttaga.

Å andra sidan har man påstått, att genom det nu gällande reglementet verkställbarheten är lättare och att mätningen kan försiggå, fartyget må ligga vid redd eller i hamn eller vara lastadt eller loss. Detta skulle således vara ett företräde hos det nya mätningssättet.

Den föregående talarens hela deduktion har emellertid gått ut på att framhålla, att det resultat, som erhålles genom det nuvarande reglementet, är grundfalskt, och att i de flesta fall fartygen åsättas större lästetal, än som betingas af deras rymd och bärighet. Man kunde möjligen lika väl

tänka sig, att efter det förra reglementet lästetalet blifvit satt för lågt. Gifvet är emellertid, att det nya reglementets i tillämpningen vunna resultat visa sig företrädesvis menliga för de smärre fartyg och båtar, som förut voro befriade från fyr- och båkafgifters erläggande, äfvensom för hujulångfartyg i allmänhet, och särdeles för de ångfartyg, som göra vissa regelbundna turer och, i följd af det dem efter nya mätningen åsatta högre lästetalet, måste betala nyssberörda afgift till betydligt större belopp än tillföre.

Men om detta är en sanning, följer dock icke deraf, att hela reglementet behöfver omarbetas. En billig rättvisa kunde vinnas, om de grunder, hvarefter fyr- och båkafgiften skall utgöras, underkastades någon förändring. Då befrielse nu eger rum för däckade fartyg under sex nyläster och för odäckade fartyg under nio nyläster, så skulle, om man uppflyttade dessa respektive kategorier till nio och tolf nyläster, de små skärgårdsfartygen i allmänhet blifva tillgodosedda och åtnjuta den befrielse, som förut kommit dem till del. Om åter de fartyg, som underhålla regelbunden förbindelse mellan inrikes orter eller utrikes ort och ort i Sverige, i den mån finge åtnjuta nedsättning uti ifrågavarande afgift, att denna skulle erläggas endast ett färre antal gånger under hela seglationstiden, i stället för att sådana fartyg nu måste utgöra berörda afgift för hvarje resa, synes en billig jemkning äfven för dem vara beredd och dermed vunnit allt hvad som under närvarande förhållanden kan begäras.

Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet har vidare fästat uppmärksamheten å det faktum, att tvänne fartyg, som upprätthöllo regulier ångbåtstrafik i sundet och af denna orsak blifvit mätta både i Sverige och Danmark, befunnits åsatta 50 procent högre lästetal i Danmark än i Sverige, hvilket synes ådagalägga, att mätningssättet här icke måtte vara så förkastligt, då man kommit till ett olika och vida strängare resultat i ett annat land.

Hvad detta mätningssätt beträffar, har man anfört exempel å dess mindre lämplighet, och det kan icke falla mig in att vilja förneka, att de i detta hänseende gjorda anmärkningar kunna åtminstone i vissa fall ega någon grund. Men då Herr Witt påstår, att det åsatta lästetalet derigenom blir i alla afseenden högre, vill jag meddela ett förhållande, som jag har mig bekant, med vissa mindre ångfartyg å eua sidan och ett par större sådana å den andra. De båtar som passera Strömsholms kanal äro, såsom bekant, ganska små. Enligt det förra reglementet voro dessa påförda ett nära nog lika lästetal som de stora ångfartygen Bore och Thule, enär detta för de förra uppgick till 13 å 14 läster mot 14 å 15 läster för Bore och Thule.

Om nu, Mine Herrar, här icke vore fråga om annat än lästetalsberäkningen i och för sig, är jag förvissad, att det högljudda missnöje, som nu uttalas öfver det nya reglementet och det nya mätningssättet, icke skulle finnas, i händelse man kunde lägga de afgifter, som utgå under namn af fyr- och båkafgift, på andra föremål och derifrån befria sjöfarten. Om man t. ex. kunde ställa så till, att de under en eller annan titel lades på andra näringar, på jordbruket, som redan drager så många onera och derföre väl kunde tåla litet till, eller på bergshandteringen eller på fabriksindustrien, tror jag, att redarne icke skulle hafva något emot ett dylikt anord-

nande. Men i sådant fall skulle visa sig en ganska märkvärdig förteckelse. Förhållandet, Mine Herrar, blifver då omvänt. Likasom Utskottet nu tillstyrker Riksdagen att förklara: "Eders Maj:t, det nya Skeppsmättningsreglementet är omöjligt. Lästetalet blir för högt"; så skulle man då säga: "Eders Maj:t, detta reglemente gifver ett för lågt lästetal". Ty då uppkomme ett annat intresse, härledande sig derifrån, att fraktsluten ofta avslutas efter lästetalet.

Den hindring, som jag i förbigående nyss antydde och af omständigheterna påkallas, har redan blifvit ifrågasatt. Kongl. Maj:t har, efter hvad Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet jemväl meddelat, hänvisat de till Regeringen ingifna klagomål öfver det nya reglementet till utlåtande af Förvaltningen af sjöärendena samt Kommers-kollegium, och dessa embetsverk lära, efter hvad man för mig uppgifvit, i dag blifvit ense om att tillstyrka en sådan nedsättning, att den frihet från erläggande af fyr- och båkafgift, som nu åtnjutes af däckade fartyg under sex nyläster och af odäckade under nio nyläster, skall utsträckas för sådana slags fartyg under respektive nio och tolf nyläster; och vidare att fartyg, som besörja en regelbunden trafik emellan inrikes orter eller inrikes och utrikes ort, samt sålunda flera gånger besöka samma Svenska ort, skola utgöra oftanämnda afgifter endast en gång i hvarje kalendermånad särskildt vid in- och särskildt vid utgående.

Jag vill icke trötta med detaljer, men jag har här en approximativt uppgjord beräkning af denna afgift under en seglationstid af fem månader för fyra särskildt uppgifna ångfartyg, hvilken beräkning jag ber att få meddela, och hvaraf visar sig, att, enligt Kollegiernas nyss omnämnda förslag, afgiften skulle blifva ganska modifierad. För Stockholms-ångaren Svea skulle sålunda enligt 1840 års reglemente i fyr- och båkafgift erläggas 536 R:dr, samt enligt 1865 års reglemente 1,789 R:dr, och denna afgift skulle, enligt Kollegiernas förslag, komma att utgöras med 914 R:dr under förutsättning af klarering tio gånger på samma ställe.

För Excellensen Toll visa sig sifferförhållandena under samma kategorier sålunda:

	1,508 R:dr,	1,254 R:dr,	331 R:dr;
för Elida:	504 "	1,368 "	210 "
och för Halland:	158 "	847 "	205 "

Jag vågar naturligtvis icke, såsom jag redan erinrat, att inlåta mig uti sakförhållandena i fråga. Men hvad jag fäst mig vid i föreliggande Betänkande är, att Utskottet ansett tillbörligt att bryta stafven skoningslöst öfver det nya reglementet utan att uppgifva ens en tillstymmelse till princip eller grund, hvarpå ett nytt borde byggas. Sedan Utskottet talat om stadgans fel och synder, meddelas motionärens förslag uti tre punkter, hvarefter Utskottet, på grund af hvad det förut anfört, d. v. s. på grund af förkastelsesdomen, framställer sitt eget förslag. Jag skulle icke hafva framhållit detta sätt att gå till väga, om icke Utskottets ordförande i sitt nyss hållna anförande lagt bestämd och eftertrycklig vikt uppå, att *han* vore sakkunnig. Andra Kammaren och Riksdagen i sin helhet skulle således kunna fordra att få veta något mera, än att reglementet ogillas. Man kunde begära, att Utskottet in corpore icke satt sitt ljus under ena skeppo; och, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att lemna den utredning af förhållandena, hvilken Utskottet nu förbigått, samt i rättvisans

nann framkomma med sådana nya grunder, att Kongl. Maj:t på dem må kunna föta ett nytt reglemente, är det, som jag anhåller, att Betänkandet må till Utskottet återremitteras.

Om denna enkla begäran torde Kammarens ledamöter kunna sig förena, ty jag vågar påstå, att det är ett oskick, som jag icke vill se förnyadt under den nya representationsformen eller taget i arf från den gamla, att ingå till Kongl. Maj:t och säga: vi vilja hafva rättelse i det och det, utan att ens på något sätt angifva syftningen eller medlen. Ett dylikt förfarande kunde möjligen vara förlåtligt under fyrdelningen, då Utskottsförslag framkommo i elfte timmen, när tröttheten bemäktigat sig alla och man tyckte det vara en oskyldig sak att låta sina framställningar begrundas af Kongl. Maj:t under den längre tid, som förlöt emellan hvarje riksdag. Men nu är det annorlunda, då Riksdagen sammanträder hvarvt år. Man behöfver icke nu, likasom då, att sucka: "det blir väl riksdag en gång".

Äfven föreställer jag mig, att Utskottet, som behandlat saken, icke haft så mycket att göra, att det icke kunnat lemna en något mera tillfredsställande utredning. Ja, jag vågar nästan antaga, att Utskottet redan uppgjort och, så till sägandes, bär på fickan ett nytt förslag, hvilket blygsamheten torde förhindrat Utskottet att yppa, och jag förmodar, att denna blyghetskänsla må kunna öfvervinnas, om Kammaren förklarar sig vilja se ett sådant förslag. — Om nu det visar sig, att Utskottet förmår framlägga sådana nya och goda grunder för fartygs mätning, eller åtminstone någon ny princip derför, så att Kongl. Maj:t kunde finna sig föranlåten att förändra nu gällande Skeppsmätnings-reglemente eller utfärda ett nytt sådant, har Utskottet gjort sig förtjent icke blott af Sverige, utan äfven af utlandet; ty, Mine Herrar, jag upprepar hvad jag redan sagt och Utskottet äfven förklarar, att en sådan författning är ett problem, som ännu icke blifvit tillfredsställande löst någonstädes. Det skulle således vara en stor ära för Sverige, om det kunde lyckligen lösas här och en skeppsmätningssadga komma till stånd, som kunde blifva ett normalreglemente för alla sjöfartsidkande nationer. Det vore en ära för Svenska Riksdagen, för dess Andra Kammare, och en synnerlig ära för det tillfälliga Utskott, som framlagt detta Betänkande. — Jag anhåller således om proposition å återremiss.

Herr Matts Pehrsson: Jag hade icke trott, att Utskottets förslag skulle väcka ett sådant motstånd, som det här fått röna, och hvilket verkligen gått till öfverdrift. Isynnerhet har den siste talaren anslagit alla möjliga känsloträngar för att få förslaget om intet. Jag vet, lika väl som Herr Sjöberg, att vi nu hafva en ny Riksdagsordning, men jag hade icke föreställt mig, att man derföre skulle vara förmenad att väcka motioner, som man ansåge nyttiga, och säga hvad man ville på den nya Riksdagen, utan att blifva föremål för några tillrättavisningar. Jag hade icke väntat det af en kollegii-man. Man kan väl yttra sin tanke utan att göra det så hänsynslöst.

Hvad sjelfva saken beträffar, vill jag nämna, att jag, för att bilda mig ett säkert omdöme om det nu gällande Skeppsmätnings-reglementets beskaffenhet, icke blott satt mig i beröring med andra idkare af sjöfart,

utan äfven för ändamålet besökt de flesta städer utmed kusten. Och öfverallt fördes samma klagan öfver de hinder och hårda utgifter, som genom denna stadga drabba sjöfarten. Jag vill blott anföra ett exempel på förhållandet med tvänne fartyg, som, mätta efter 1840 års reglemente, erhållit samma lästetal. Men af dessa, som båda lastade lika, råkade det ena hafva skarp botten och fick till följd deraf vid ommätningen efter det nya reglementet, efter hvad jag vill minnas, sig åsatta 28 läster mera än förut. Det andra fartyget, som hade mera afrundad form i botten och kortare köl, fick nära nog lika många läster mindre. Sålunda uppkom en ganska betydlig skilnad i lästetal mellan fartygen, oaktadt båda hade *samma* lastrymd och bärighet och följaktligen också hade bort hafva samma antal läster; — och detta blott till följd af den i nya reglementet föreskrifna metoden att utröna rymden — genom att mäta *omkretsen*. Mångfaldiga sådana exempel gifvas och alla ådalägga de mätningssättets olämplighet. Hafva klagomålen då saknat fog och har *jag* männe, med dylika fakta för ögonen, saknat anledning att i Andra Kammaren framlägga motion om en förändring?

Man invänder väl, att för sådana fall, som det nyss meddelade exemplet angifver, orättvisan skulle kunna afhjelpas genom att lindra afgifterna. Men då kommer lindringen ju äfven till godo det fartyg, som var för *lågt* mätt förut. Jag tror således, att felen ligga djupare.

Och hvarföre skola fartygen mätas om hvart femte år? Jag förmår sannerligen icke inse skälet, om det icke skall vara för att förskaffa skeppsmätarne inkomster. Eller vill man mörda skeppsfarten? I sådant fall är man verkligen på bästa väg att lyckas, ty en ommätning kostar icke så litet, isynnerhet om man nödgas skaffa skeppsmätare från ett afstånd af 10—12 mil. Jag tror icke, att vår sjöfart är så lönande, att den kan ytterligare bära dylika dryga kostnader, som dertill äro onödiga. Följden blifver väl slutligen den, som en föregående talare redan antydtt, att skärgårdsbåtarna icke kunna segla mer. Båtar, som förut voro mätta till 4 à 5 läster, hafva nu gått upp till 8 och 9 läster. Och då afgiften är så stor, att, när skutan inbringar 10 R:dr för sandlasten, 9 R:dr åtgå till umgälder, huru är det tänkbart, att han skall kunna draga sig fram med familj och biträde på öfverskottet. Han får visst gå ifrån denna binäring och försöka vinna sitt uppehälle på annat sätt. Enahanda är i proportion förhållandet med sjöfarten i öfrigt. Den kan icke bära så många hinder, som nu läggas i dess väg. Också finner man, att, medan öster om oss sjöfarten växer och vester om oss likaså, den Svenska deremot årligen förminskas. Då man ser 20 till 30 utländska skepp i en hamn, finner man knappast något med Svensk flagga. Tiden synes således nu verkligen vara inne att se saken an och att afhjelpa felen, der felen finnas, innan det blir sent.

Man förundrar sig öfver, att Utskottet icke framlagt ett nytt förslag till författning. Jag vet dock icke, om man har rätt att af Utskottet fordra något sådant. Åtminstone är detta ett helt och hållet nytt anspråk. Hittills har Riksdagen ansett nödigt att i dylika fall vända sig till Kongl. Maj:t. Hvad åter vidkommer Herr Sjöbergs "förmodan", att Utskottet redan skulle "bära på fickan" ett sådant förslag, tror jag mig

veta, att ingen inom Utskottet tänkt på något sådant. För öfrigt betviflar jag, att Utskottet är begåfvadt med så stora fickor som Kollegium.

Talet om "möjliga" bidrag från jordbruket till sjöfarten tarfvar icke vederläggning. Lika väl och med större skäl skulle man då kunna fråga, hvarföre i *verkligheten* Staten nu, såsom af Inkomstbetänkandet synes, skall taga 200,000 R:dr af sjöfarten mera än förut? Måhända kommer en icke ringa del deraf till nytta just åt jordbruket.

Icke heller är den anmärkningen på sin plats, att genom biträdande af Utskottets förslag, man skulle blifva utan reglemente. Utskottet har ju tydligen föreslagit, att det nuvarande reglementet skulle förblifva gällande, till dess att nytt hunnit utarbetas.

Mycket mera vore att tillägga. Men om jag också talade hela natten, hvaraf en god del redan förflutit, lär utgången icke deraf förändras, då meningarne sannolikt äro stadgade; och jag slutar derföre med yrkande om bifall till Betänkandet.

Herr Ahlgren: Med anledning af den vändning diskussionen tagit, anser jag det icke vara obehörigt att fästa uppmärksamheten på det, om ock beklagliga, dock verkliga faktum, att, ehuru, med hänsyn till det billiga pris, hvartill fartyg här i Riket kunna byggas jemförelsevis med andra länder, idkande af sjöfart och skeppsbyggeri borde vara en af landets naturligaste näringsgrenar, som, i likhet med andra näringar, skulle år från år tillväxa i förkofran, så befines tvärtom, att Sveriges handelsflotta, i stället för att förökas, förminskas.

Ur ett statistiskt arbete — icke af Herr Carl Rydqvist — beder jag, för att anställa en jemförelse med Norge, få göra följande meddelande: Under det att år 1864 i Sverige byggdes endast 29 fartyg om 2,911 ny-läster, byggdes i Norge icke mindre än 153 stycken, och medan Sveriges handelsflotta under de 4 åren 1861--1864 förminskades, har Norges handelsmarin ökat från 270,895 till icke mindre än 317,455 kommersläster.

Man vill såsom ett slags tröstegrund angifva, att vi hitintills endast gjort oss skyldige till ett förbiseende af de resurser vi ega till att höja nämnde näringsgren, samt att nu snart, endast vi vilja, kunna godtgöra det försummade och intaga den ståndpunkt, hvad angår skeppsbyggeri och sjöfart, som vårt lands tillgångar i detta afseende medgifva.

För att vinna detta mål, blir den hos skeppsredaren rådande goda viljan dock icke tillfyllestgörande, om hans bemödanden ej understödjas af lagstifningen, och jag tror icke, att sednare årens stadganden varit af beskaffenhet att tillgodose detta intresse. 1840 års reglemente, angående mätning af handelsfartyg och båtar, tillkom, såsom i samma reglemente sägs, för att befordra lättnad i allmänna rörelsen, hvilket ock otvivelaktigt afsågs, ty då förut gällande stadganden innehöllo, att fartygen hvart tionde år skulle ommätas, påkallades efter 1840 icke oftare sådan mätning, än då fartygen undergingo ombyggnad eller svår reparation.

Så utkom 1865 års reglemente, hvarutinnan, under åberopande bland annat, att de nya mått- och vigtsystemen påkallade nya bestämmelser, åtskilliga sådana bestämmelser jemväl gjordes i några tjenstemäns, men icke i den allmänna rörelsens intresse. Hvarföre skall det stadgas, att fartygen

hvert femte år skola ommätas? Detta har jag svårt att finna, ty oberäknadt kostnaden kan denna ommätning, i följd af den tid, som för densamma åtgår, för redaren, lastegaren och aflastaren, såsom ock lärer inträffat, medföra stora, stundom oersättliga förluster.

Bland andra oegentligheter, som vidlåda 1865 års förändringar, vill jag fästa uppmärksamheten å innehållet af 24 §:n, som stadgar: "Denna Vår nådiga förordning träder i verkställighet den 1 Juli 1866, skolande alla inhemska, Norska eller främmande nationer tillhöriga, mätningsskyldiga fartyg, antingen de förut blifvit mätta eller ej, första gången de efter nämnde dag lasta eller lossa i Svensk hamn, undergå mätning enligt bestämmelserna i Vår nådiga instruktion för skeppsmätare samt med mät-bref förses." Ett fartyg inkommer med last, då skall det mätas. Så snart lasten är lossad, undergår det väsendtlig reparation. Till följd deraf skall det mätas ånyo. Så praktiseras efter hvad jag från tillförlitligt håll förnummit.

För min del anser jag således motionen nyttig. Jag gillar äfven Utlåtandet, hvad angår första punkten, men jag vill likväl icke motsätta mig återremiss af det hela, enär sakkunnige män i Utskottet finnas, de der skulle kunna, såsom yrkadt blifvit, angifva några nyttiga grunder till ledning för utarbetande af ett nytt förslag.

Herr Friherre Fock: Jag kan yttra mig ganska kort, då jag i det hela är förekommen af Herr Sjöberg.

Utskottet har här yrkat, att Kongl. Maj:t skulle låta utfärda en ny förordning angående mätning af handelsfartyg och båtar samt på samma gång, att Kongl. Maj:t måtte tackas förklara den nuvarande författningen upphäfd. Detta vore väl det skarpaste klander öfver en gällande författning, som gerna kunde uttalas. Om Utskottet tillstyrkt, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t och i underdånighet anhålla, att en ny granskning af reglementet måtte företagas, skulle jag icke funnit mig befogad att deremot göra någon invändning. Men nu, då ett så strängt yrkande ifrågakommit, har jag sökt göra klart för mig, hvilka de grunder egentligen må vara, som Kammaren kan hafva att åberopa till stöd för en så beskaffad framställning; — och svaret är: detta Tillfälliga Utskotts Utlåtande. Granskar man då detta Utlåtande, så finner man, att det börjar med en inledning, som redogör för de olika sätten för skeppsmätningar, fortsätter med angifvande, huru man verkställer dem efter den nya stadgan och slutligen förklarar, att denna metod är alldeles oduglig.

Jag vågar icke göra mig till kämpe för det nya reglementet. Jag vågar det ej, då en så sakkunnig person som Utskottets ordförande uppträdt deremot, men jag kan dock icke underlåta att göra några erinringar vid hans räsoneament.

Innan jag skrider dertill, ber jag få hemställa, huruvida man, såsom en föregående talare antydt, verkligen kan anse, att det mindre gynnsamma resultatet af skeppsbyggeriet, som för närvarande eger rum här i landet, har någon gemenskap med ett skeppsmätningens-reglemente, utfärdadt i December 1865.

Reglementet, säger Utskottets ordförande, är byggt på ett matematiskt misstag, eller att af deplacementet beräkna bärigheten. Men icke är

detta något "matematiskt misstag." Nog är det fullkomligt *matematiskt* riktigt. Huruvida det äfven är *praktiskt* dugligt, derom vill jag icke nu utlåta mig.

Att kubikinnehållets bestämmande af perimetern är omöjligt medgifves; men frågan har aldrig varit att härvid få ett matematiskt noggrannt resultat utan en allmän regel, genom hvars tillämpning på de allmännast förekommande fartygsformerna sannolika felet ej blir allt för stort; och detta sannolika fall uppgår, enligt omfattande försök, till omkring 7 procent. Den omständigheten, att i England perimetern lärers läggas till grund för volymeräkning, synes mig äfven ådagalägga, att metoden ej är så absolut förkastlig.

Herr Witt har ock talat missbilligande om de "många instrumenten". Men sådana äro väl nödvändiga att hafva att tillgå, om man skall kunna mäta rätt. För öfrigt tror jag icke, att antalet här är så stort, att det ens kan jemföras med hvad som erfordras för t. ex. en landtmätare.

Kostnaderna för onmätningar lära icke gerna vara så farliga. För ett 12 lästers fartyg uppgå de till 3 R:dr och för större fartyg till 25 öre per läst. Detta är väl ingenting så ruinerande; och att en sådan ommätning är påkallad af behovet, synes deraf, att i andra länder den skall ega rum till och med hvartannat år, under det att den hos oss sker hvart femte.

Då nu å andra sidan tages i betraktande, att reglementet blifvit utarbetadt af en utaf Kongl. Maj:t tillsatt Komité, inom hvilken man väl icke har anledning förutsätta fullkomlig brist på all sakkunskap i ämnet, och då denna Komité äfven satt sig i förbindelse med andra erfarne personer, så synes mig frågan verkligen förtjena en närmare utredning, hvarför jag förenar mig i yrkandet om en återremiss, på det Utskottet må antingen framlägga ett modifieradt förslag, eller ock gifva bättre och fullständigare skäl för det, som nu blifvit gjordt.

Herr Östman: Jag medgifver villigt, att problemet för en säker skeppsmätning icke är så lätt löst, men med afseende å vår tids framskridna bildning borde väl matematiken hafva funnit någon säkrare grund än den, som sednast utkomna skeppsmätningsstadga angifver.

Att denna stadga icke är riktig kan af flera exempel bevisas, men jag vill endast åberopa ett. En mindre ångbåt, som var mätt efter det gamla sättet till $4\frac{3}{4}$ läster, blef genom mätning efter den nya metoden höjd till circa $7\frac{1}{2}$ läster, hvilken förhöjning dock ingalunda står tillsammans med fartygets bäring.

För öfrigt har Herr Witt i sitt anförande mycket riktigt ådagalagt stadgans olämplighet, hvadan jag förenar mig med honom och yrkar bifall till Betänkandet.

Herr Sven Nilsson: Då jag hvarken är skeppsmätare eller sjöman, kan jag icke mycket förstå lämpligheten eller olämpligheten af det nya Skeppsmätning-reglementet. Men jag har hört af personer, hvilkas omdöme och kunskaper jag högt aktar, att det är orättvist, och af sjömän, att det föranleder till afgifter, som äro högst betungande för dem, som reda i skepp. Följaktligen synes det vara angeläget, att ett annat reglemente

utarbetas, och jag förordar fördenskull bifall till första punkten af Betänkandet.

Deremot finner jag det icke lämpligt att godkänna andra punkten. Derigenom skulle nemligen inträffa, att tvänne förordningar komme att blifva gällande på samma gång, en för de fartyg, som vore uppmätta före den 1 Juli 1866 och en för dem, som blifvit mätta *sednare*. Om t. ex. jag hade ett skepp, som uppmättes nämnda år den sista Juni, skulle jag ega rätt att återfå de gamla handlingarne, förutsatt att de kunde återfinnas. *Antingen* bör 1840 års Skeppsmätningsstadga tjena till efterrättelse äfven för de fartyg, som uppmätts efter nämnda tid, *eller* ock nuvarande stadga gälla för alla fartyg, till dess ett nytt reglemente hunnit utfärdas. Så betraktar jag saken, och derföre kan jag icke tillstyrka andra punkten, men hemställer, om det icke vore bäst, att till Utskottet återremittera Betänkandet i denna del.

Herr Witt: Det kan vara vågadt, att så här vid midnattstid uppträda för att tala och söka vederlägga andra talare, då Kammarens ledamöter med skäl kunna vara uttröttade af debattens långvarighet och längta att se den afslutad; men jag kan dock icke underlåta att göra det, ty jag anser det för min pligt och jag måste fästa uppmärksamheten uppå hvad som är för hela Svenska sjöfarten och skeppsbyggeriet till nytta.

Det är besynnerligt, att icke blott hvad jag här sagt, utan äfven hvad Utskottet i det tryckta Betänkandet yttrat, blifvit orätt fattadt. Att hvad som *säges* i hastigheten fattas origtigt, är dock icke så mycket att undra på, men förvånande är det, att ett *tryckt* Betänkande skall kunna missförstås till den grad, som man här gjort, då man påstått, att der skulle talas om, att det nuvarande reglementet borde genast upphävas, och att tvänne författningar borde gälla samtidigt. Jag ville derföre taga mig friheten att uppläsa hvad Utskottet hemställt. Utskottet föreslår, att Riksdagen måtte anhålla 1:o "att Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda en ny förordning angående mätning af handelsfartyg," — här står icke, att den nuvarande skall *genast* upphöra — "innehållande sådana bestämmelser, att det lästetal, som påföres fartygen, må vara i möjligaste öfverensstämmelse med deras verkliga storlek och lastdryghet," — der är grunden för reglementet — "samt att en gång uppmätt fartyg icke må vara underkastadt ommätning oftare, än då det undergått någon på lästetalet inverkan förändring"; och 2:o "att Kongl. Maj:t täcktes förklara det nu gällande förordningar om skeppsmätning icke må tillämpas för fartyg, som äro uppmätta före den 1 Juli 1866, utan dessas egare tillerkännas rättighet att af vederbörande auktoriteter erhålla bevis öfver fartygens lästetal, enligt den före nämnda tid verkställda mätningen samt sådana bevis få tjena till efterrättelse vid skeppsumgålders erläggande, intilldess att nytt skeppsmätningsreglemente blifver fastställt." Det är alldeles påtagligt, att här icke är fråga om andra fartyg än sådana, som redan *voro* mätta, *innan* det nya reglementet utfärdades, och jag hemställer, om det är rätt, att, då dessa fartyg undergått laga mätning efter det gamla reglementet, om ett nytt utkommer, åläggas samma fartyg att mätas om.

Man har ock framkastat den förmodan, att Utskottet skulle hafva färdigt ett förslag till nytt reglemente och att det derföre vore tjenligt att besluta en återremiss, på det att Utskottet måtte blifva i tillfälle att framlägga sitt förslag. Detta är ett så egendomligt yrkande, att jag näppe-ligen tror, att något dylikt skulle blifvit framställt, om vi befunnit oss inom den gamla Representationen. Det är en nyhet, som af förslaget framställare kanske anses tillhöra den nya Riksförsamlingen. Men då hvar och en bör inse ogörligheten deraf, att ett Utskott skulle syssel-sättas med att uppgöra skeppsmättnings- eller andra reglementen, hem-ställer jag, att yrkandet må lemnas utan afseende. Det är uppenbart, att ett sådant arbete af Utskottet icke skulle medhinnas, och den talare, som gjorde framställningen, vet bäst, huru mycket af tid och penningar det nu gällande reglementet kostat, hvilket cirkulerat mellan en mängd em-betsverk och kollegier, innan det slutligen blef af Kommers-kollegium och Förvaltningen af sjöärendena tillstyrkt och på deras tillstyrkande antaget.

Förut var ett förslag till reglemente uppgjort af Öfversten vid Kon-struktionskorpsen Lundqvist, hvilket kasserades. Jag har här ett exemplar af detsamma och jag vill blott nämna, att der förekommer en paragraf, som lyder så:

“Om tiden då reglementets tillämpande skall begynna.

§ 32.

Detta reglemente skall gälla från och med den 1 Januari 1863“ — så länge sedan är det man började med den saken — “så att hvarje fartyg, som från 1863 års början till mätning förekommer, skall mätas enligt detta reglemente. Hvad åter beträffar fartyg, som före 1863 års början erhållit mätarebref, stånde det deras egare fritt, att antingen, in-tilldess fartyget, till följd af å detsamma gjord förändring, är underkastadt ny mätning, behålla det gamla mätarebrevet, i hvilken händelse de der utförda svåra lästerna beräknas i skeppsnyläster enligt § 5 i detta regle-mente, eller ock att när som helst efter 1863 års ingång låta mäta om fartyget enligt detta reglemente.“ Hade ett sådant stadgande funnits i det nu öfverklagade reglementet, så hade missnöjet med detta reglemente ej blifvit så stort, som det är. Det synes mig vara rätt, att den, som en gång låtit mäta sitt fartyg i laga ordning och enligt gällande författning, skall ega att behålla mätarebrevet, till dess skedd förbyggnad eller mera betydlig reparation gör en ommätning nödvändig. Ty huru orimligt är det icke och obilligt, att, sedan mitt fartyg blifvit tillförsäkradt att icke bära mera än 100 läster, jag helt tvärt skall få det påfördt t. ex. 150 eller 200 läster och sålunda utan verklig orsak nödgas betala för 50 eller 100 läster mera än förut.

Vidare har i afseende å mätningen af en talare anförts såsom yttradt af mig, att enligt nya reglementet skilnaden i mätningen blifver 7 procent. Detta har jag icke sagt och icke heller kunnat säga, då jag vet att far-tyg blifvit mätta till 2, 3 à 4 *gångar* större lästetal än förut, utan “de 7 procenten“ hade afseende å huru mycket de herrar, som uppgjort regle-mentet, räknat fel, ty i detsamma voro uppställda några exempel till rät-telse vid skeppsmätningen, men dessa hade icke väl blifvit kända och granskade, förr än en författning utkom, som förklarade, att man icke

finge räkna efter dem utan efter andra nu meddelade; och granskar man dem närmare, så befinnes, att för ett af exemplen skilnaden mellan uppgiften i författningen och i rättelsen är 7 procent. Detta har kunnat ske, ehuru en paragraf finnes i reglementet med det stränga stadgandet, att, om en skeppsmätare räknar orätt på *en* procent, han skall ställas under åtal.

Hvad åter beträffar ommätningen, förmår jag icke inse, hvarföre sådan skall ske hvar femte år, om det icke skall vara för att skaffa skeppsmätarne inkomster. I 1822 års reglemente var föreskrifvet, att ommätning skulle verkställas hvar tionde år.

Mera vore att säga, men jag vill icke längre upptaga Kammarens tid. Jag tror, att det är klart bevisadt, att det nu gällande reglementet icke är af beskaffenhet att verka till sjöfartens lifvande, hvadan det torde böra upphävas; och hvad angår andra punkten i Betänkandet, vill jag fästa uppmärksamheten å inkonsequensen i att förklara, det reglementet icke är sådant det bör vara, men likväl låta det tillämpas.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Betänkandet.

Herr Ola Jönsson: Jag skulle icke hafva begärt ordet, ifall icke på denna frågas afgörande berodde flera tusende personers ve eller väl, hvilka i den ort jag har den äran att representera lefvå af sjöfart, och det skulle se ganska illa ut, om uti en fråga af så stor vikt för dem jag icke skulle yttra några ord. Naturligtvis besitter jag icke de special-kunskaper i ämnet, som erfordras för att deruti yttra mig med full sakkänedom, och det är icke heller meningen att inkasta mig på lösandet af hit hörande detaljfrågor, utan jag vill blott upplysa att före min afresa hit till riksdagen en allmän klagan förspordes öfver det nya Skeppsmättnings-reglementet och de kostnader, som till följd af detsamma för fartygsegare uppstått. Jag vill härutinnan fästa uppmärksamheten derpå, att här icke är fråga om afgifterna till Staten såsom båk- och fyr-afgifterna, hvilka äro små och obetydliga i jämförelse med hånnumgälderna, som deremot nu äro orimligt mycket högre än förut. Sjöfarten inbringar nu mera ej så stora inkomster som förut och tål icke heller några stora afbränningar, och vill man att den icke skall duka under, bör man akta sig att lägga alltför stora afgälder på densamma. Flere talare hafva här sagt, att det vore djerft att ingå till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af en så ny författning som den nu ifrågavarande, och jag medgifver gerna, att det kan se underligt ut, men om, såsom upplyst är, författningen verkligen befinnes skadlig, så tror jag att den bör ändras så fort som möjligt. Något bör göras och det ganska snart, men hvad som bör göras kan jag icke afgöra. Hvad första momentet af Utskottets förslag vidkommer, synes det mig vara bygd på ganska goda grunder, hvarföre jag ock gerna bifaller detsamma. I likhet med en annan talare anser jag dock andra momentet något oegentligt, och tror att Riksdagen borde ingå till Kongl. Maj:t med en anhållan om upphäfvande af förordningen år 1865 och kungörelsen år 1866, hvarigenom i sjelfva verket 1840 års reglemente komme att blifva gällande, till dess ett rättvisare och lämpligare reglemente än det nu varande hinner utfärdas. På denna grund yrkar jag återremiss af andra punkten.

Herr Sjöberg: Jag skulle icke ytterligare hafva begärt ordet, om jag icke funnit mig nödsakad dertill för att tillbakakasta en beskyllning af den värda representanten från Carlskrona, hvilken sagt, — och jag ber att i detta fall få vädja till Kammarens samtliga närvarande Herrar ledamöter, huruvida hans ord icke föllo så — det jag fordrat, att det Tillfälliga Utskottet skulle utarbete ett nytt skeppsmättnings-reglemente. Något så orimligt har jag icke begärt. Jag har blott anhållit, det Utskottet måtte komma fram åtminstone med en aldrig så liten princip, en aldrig så obetydlig antydning om den grund, hvarpå ett dylikt reglemente bör byggas. Jag vet lika väl som Herr Witt hvilken tid som åtgått, för att få det nu så mycket klandrade Skeppsmättnings-reglementet utarbetadt och har derföre icke kunnat fordra någon omöjlighet af Utskottet, eller att Utskottet skulle framlägga en i alla delar fullständigt utförd ny skeppsmättningsstadga. Han har förklaradt, att en sådan fordran, som den han påstår mig hafva framställt, vore egendomlig och jag medgifver detta villigt, ifall jag nemligen någonsin sagt något dylikt. Deremot finner jag hans förfarande egendomligt, ehuru väl jag har så mycken riksdagsmannavana, att jag ofta förnummit, det man, när så passar sig, lägger sina motståndare i munnen uttryck, som de icke begagnat, och åsigter, som de aldrig uttalat. Herr Witt har i sitt sednare anförande ytterligare förklaradt det nuvarande reglementet odugligt, men han har lika litet då som förra gången med ett enda ord belyst, huru man skall få ett sådant, lämpligt för mätning t. ex. af alla slag af ångbåtar. Såsom ett bevis på den skyndsamhet, hvarmed Utskottet hastat att till Kammaren inkomma med sitt förslag, vill jag endast anmärka, att å sidan 2 af Betänkandet förekommer en längre period, hvilken visserligen har försäts, men deremot helt och hållet saknar eftersats, hvilket, jemte öfriga kännetecken, utvisar, att detta Betänkande är en produkt af ovanlig skyndsamhet och brådska.

Herr Sven Nilsson: En föregående talare har sagt, att det varit inkonsequent af Utskottet att tillstyrka upphäfvandet af Skeppsmättnings-reglementet, utan att stadga att ett annat reglemente skulle i stället tillämpas. Jag för min del tror att Utskottets tillstyrkande innebär en ännu större inkonsequens; ty, om det blefve bifallet, komma både 1840 och 1865 års reglementen att tillämpas. Det förra på de fartyg som blifvit uppmätta före den 1 Juli 1866, såvida egarne återfinge de gamla uppmätningshandlingarne eller bevis om den mätningen, och det sednare på alla nybyggda fartyg, som ej inom den tiden blifvit uppmätta, och följaktligen alla de som hädanefter byggas, innan ett nytt reglemente kommer att tillämpas. Då jag likväl ej tror, att Kammaren vill göra sig skyldig till den inkonsequensen att hafva två olika lagar gällande för skeppsmätning på en gång, så tager jag mig friheten föreslå, att Betänkandet återremitteras, på det att andra momentet må erhålla följande lydelse: "Att Kongl. Maj:t täcktes förklara, det, intill dess ny förordning angående mätning af handelsfartyg blifvit utfördad, skall Skeppsmättnings-reglementet för år 1840 tillämpas, och att egarne till de fartyg, som äro uppmätta före den 1 Juli 1866, måtte tillerkännas rättighet att af vederbörande auktoriteter erhålla bevis öfver fartygens lästetal, enligt den före nämnda tid verkställda mätningen, samt sådana bevis få tjena till efterrättelse vid skeppsumgålders

erläggande, intilldess ett nytt skeppsmättnings-reglemente blifver fastställt; äfvensom att de fartyg, som blifvit uppmätta sedan nyssnämnda datum, må ånyo uppmätas efter föreskrifterna i 1840 års reglemente.“

Härmed vunnes åtminstone det ändamålet, att endast ett reglemente tills vidare blefve gällande och att detta blefve det af år 1840, som, att döma af här fällda yttranden, skall hafva företräden framför det sist utkomna.

Herr Busck: Med den kännedom jag, såsom examinerad skeppsmätare, eger i denna fråga, vill jag, i anseende till den långt framskridna tiden, inskränka mig till att instämma med Herr Witt.

Herr Witt: Jag lofvar att vara kort och att ej mera än högst tre minuter upptaga Kammarens tid. Jag har begärt ordet egentligen för att säga, att den beskyllning, jag gjort en talare, att han skulle förutsatt, att Utskottet skulle framkomma med ett nytt skeppsmättnings-reglemente, väl icke är så obefogad, som nämnde talare velat påstå. Det antydde af honom, att Utskottet skulle hafva ett sådant reglemente på fickan och derpå svarades af en utskottsledamot, att Utskottet icke hade så stora fickor som Kommers-kollegium, hvilket svar, lemnadt utan anmärkning af den förre talaren, visar att fler än jag hört hans påstående, det Utskottet borde komma fram med ett reglemente.

Samme talare har sagt, att Utskottet brådskat så med afgifvandet af detta Betänkande, att en mening kommit att sakna eftersats. Detta är dock icke ett fel af Utskottet, utan af boktryckaren, som satt ordet "föreskrifver" i stället för "föreskrives". Med iakttagande af detta tryckfel blifver också meningen fullkomligt riktig.

Att nu ånyo tillämpa 1840 års reglemente är icke möjligt. De kontroll-officerare, som dei föreskrivas, finnas icke mera, och sjelfva öfverinseendet å författningarnes efterlefnad är flyttadt från Sjöförsvars-departementet, som, då nämnda reglemente gällde, hade med skeppsmätningarne att göra, till Finans-departementet.

1840 års reglemente ändrades derföre att det icke var lämpligt för ångfartyg; men beklagligtvis hafva vi i stället fått ett reglemente, som är olämpligt både för ångbåtar och segelfartyg. En återremiss tjenar ingenting till, ty jag förklarar att det är för Utskottet omöjligt att uppgifva några andra grunder eller på annat sätt motivera Betänkandet.

En talare har påstått, att jag blott sagt, att reglementet är otjenligt, men icke uppgifvit några skäl till stöd härför. Jag har dock både i Betänkandet och i mitt anförande framställt alla skäl jag haft att framställa och tror dem vara tillfyllestgörande. Jag skulle önskat att någon annan ledamot af Utskottet yttrat sig till förmån för dess förslag; och hade gerna sett, att han kunnat göra det bättre än jag.

Nu äro de tre minuterna gångna och jag slutar derföre, enligt löfte, mitt anförande.

Öfverläggningen var slutad. Talmannen framställde särskild proposition på bifall till första punkten i Betänkandet; och då härtill svarades ja och nej samt votering begiärdes; uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller första punkten i Kammarens Tillfälliga Utskotts
(N:o 6) Betänkande N:o 1

röste ja;

Den det ej vill,

röste nej;

Vinner Nej, har Kammarerna beslutat till Utskottet återförvisa ifråga-
varande punkt.

Den här efter i vanlig ordning anställda voteringen utföll med 40 ja
mot 34 nej; och var i följd deraf denna punkt af Kammarerna bifallen.

Sedan Herr Talmannen här efter framställt proposition på bifall till
punkten 2 och jemväl denna proposition med blandade ja och nej besva-
rats, samt votering begärts; uppsattes, justerades och anslogs ytterligare
denna voteringsproposition:

Den, som bifaller andra punkten i Kammarens Tillfälliga Utskotts
(N:o 6) Betänkande N:o 1,

röste ja;

Den det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, har Kammarerna beslutat till Utskottet återförvisa ifråga-
varande punkt.

Denna votering, i grundlagsenlig ordning anställd, utföll med 30 ja
emot 40 nej; i följd hvaraf denna punkt var till Utskottet återförvisad.

§ 13.

Föredrogs ånyo men bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Utlåtande N:is 26 och 27;

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 3;

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtanden N:is 4—6;

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 4) Betänkanden och Ut-
låtanden N:is 7—11;

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 6) Betänkande N:o 12.

Sammanträdet slutade kl. $\frac{3}{4}$ 1 på natten.

In fidem

H. Husberg.